

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Analýza vývoje kriminality v České republice
a její dlouhodobé tendence**

Milan Jakubec

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Milan Jakubec

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Analýza vývoje kriminality v České republice a její dlouhodobé tendence

Název anglicky

Analysis of the development of crime in the Czech Republic and its long-term tendencies

---

Cíle práce

Cílem práce bude statistická analýza vývoje kriminality v České republice na základě relevantních ukazatelů. Pozornost se zaměří na hledání ekonomických, politických a sociálních faktorů, které na vývoj daných ukazatelů mají největší vliv. Pomocí statistických metod bude popsán dosavadní i budoucí vývoj daných ukazatelů. Výsledky analýz pak budou využity pro formulaci návrhů, doporučení a perspektiv vedoucích ke snížení kriminality v České republice.

Metodika

Pro hodnocení vývoje vybraných ukazatelů budou především použity metody z oblasti analýzy časových řad. Další statistické metody budou zvoleny dle potřeby v průběhu zpracování diplomové práce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Kriminalita, kriminologie, trestný čin, statistická analýza, časové řady, trend, prognóza

---

Doporučené zdroje informací

- BOUŘA, Václav. Vybraná témata z kriminologie. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007. 105 s. ISBN 978-80-7368-309-2.
- ČASTORÁL, Zdeněk. Ekonomická kriminalita a management. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011. 352 s. ISBN 978-80-7452-005-1.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Kriminální psychologie. Praha: Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
- HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ, Jan SEGER a Jakub FISCHER. Statistika pro ekonomy. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 418 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: C. H. Beck, 2005. 544 s. ISBN 80-7179-813-4.
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. Mládež a delikvence: Možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže. Praha: Portál, 1998. 336 s. ISBN 80-7178-226-2.
- NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. 527 s. ISBN 978-80-7353-376-8.
- STRAUS, Jiří. Kriminalistická metodika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 320 s. ISBN 80-86898-66-0.
- TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin. Praha: Grada, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4.
- ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. Kriminologie a prevence kriminality. 1. vyd. Praha: Armex Publishing, 2004. 146 s. ISBN 80-86795-05-5.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

Ing. Pavla Hošková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 16. 11. 2018

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza vývoje kriminality v České republice a její dlouhodobé tendence" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 11. 2018

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval své vedoucí práce paní Ing. Pavle Hoškové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, veškerou pomoc a věnovaný čas při vypracování mé diplomové práce. Děkuji také mým nejbližším, od kterých se mi v průběhu celého studia dostávalo obrovské podpory.

Analýza vývoje kriminality v České republice a její dlouhodobé tendence

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá kriminalitou v České republice. Vysvětluje základní pojmy kriminality, věnuje se trestnímu právu, trestnímu zákoníku, trestné činnosti, trestní odpovědnosti, kriminogenním faktorům, prevenci kriminality, kriminální politice a politice státu v oblasti vnitřní bezpečnosti. Zabývá se stavem, strukturou a dynamikou kriminality a postupně tak přechází do problematiky kriminální statistiky. Pro potřeby kriminální statistiky vymezuje dělení kriminality na její jednotlivé druhy a další specifické oblasti.

Praktická část práce pokračuje statistickou analýzou a prognózou vývoje kriminality v České republice na základě vybraných ukazatelů kriminality v období let 2003 až 2017. Vybranými ukazateli jsou počty registrovaných případů jednotlivých druhů kriminality, dále index kriminality a objasněnost kriminality. K vyhodnocení jsou použity statistické metody z oblasti časových řad. Dynamika jednotlivých ukazatelů je zařazena do kontextu faktorů, jež je způsobují. Prognóza prozrazuje očekávaný vývoj ukazatelů v následujících dvou letech. Práce ve svém závěru hodnotí stav a vývoj kriminality v České republice, věnuje se jejím perspektivám a odhaduje její další vývoj.

Klíčová slova: kriminalita, trestný čin, statistika, analýza, trend, prognóza

Analysis of the development of crime in the Czech Republic and its long-term tendencies

Abstract

This master's thesis deals with criminal activity in the Czech Republic. It explains the basic concepts of criminal law, discusses the criminal code, criminal activity, criminal responsibility, criminogenic factors, crime prevention, criminal policy and state policy in the field of internal security. It deals with the status, structure and dynamics of criminal activity and gradually turns to the issue of criminal statistics. For the purposes of criminal statistics, it discerns between the individual types of crime and other specific areas.

The practical part of the thesis continues with statistical analysis and a forecast of crime rate development in the Czech Republic based on selected indicators of crime in the period from 2003 to 2017. The selected indicators include the number of registered cases for individual types of crime, the crime index and the crime clearance rate. Statistical methods from the time series analysis are used for evaluation. The dynamics of the individual indicators is viewed in the context of the factors that cause them. The forecast reveals the expected development trend for indicators in the next two years. The thesis is concluded with the evaluation of the state and development of criminal activity in the Czech Republic and estimation of its perspectives and further development.

Keywords: crime, criminal offense, statistics, analysis, trend, forecast

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce	12
2.2	Metodika	12
2.2.1	Analýza časových řad	12
2.2.2	Predikce budoucího vývoje	16
3	Teoretická východiska	17
3.1	Vymezení základních pojmů	17
3.2	Trestní právo v České republice.....	20
3.3	Trestné činy dle trestního zákoníku	22
3.4	Soudem uložené tresty	23
3.5	Zánik trestní odpovědnosti.....	26
3.6	Kriminogenní faktory.....	26
3.7	Registrovaná a latentní kriminalita	27
3.8	Druhy kriminality.....	28
3.8.1	Násilná kriminalita	28
3.8.2	Mravnostní kriminalita.....	29
3.8.3	Majetková kriminalita	30
3.8.4	Hospodářská kriminalita	31
3.8.5	Další druhy kriminality	33
3.9	Další specifické oblasti kriminality.....	34
3.10	Kriminální politika	36
3.11	Probační a mediační služba	37
3.12	Prevence kriminality	37
3.13	Politika státu v oblasti vnitřní bezpečnosti.....	38
3.14	Stav, struktura a dynamika kriminality	39
3.15	Kriminální statistiky.....	40
4	Vlastní práce	41
4.1	Analýza vývoje celkové kriminality v České republice.....	41
4.1.1	Počet registrovaných případů celkové kriminality.....	41
4.1.2	Index kriminality.....	44
4.1.3	Objasněnost celkové kriminality.....	47
4.1.4	Struktura celkové kriminality.....	50
4.2	Analýza vývoje majetkové kriminality v České republice	54

4.3	Analýza vývoje zbývající kriminality v České republice	57
4.4	Analýza vývoje hospodářské kriminality v České republice	59
4.5	Analýza vývoje ostatní kriminality v České republice	62
4.6	Analýza vývoje násilné kriminality v České republice.....	65
5	Zhodnocení výsledků a doporučení	67
5.1	Vývoj celkové kriminality v České republice a jeho perspektivy.....	67
5.2	Vývoj jednotlivých druhů kriminality v České republice a jejich perspektivy.....	69
5.3	Souhrn trendů kriminality v České republice.....	72
5.4	Souhrn zaznamenaných vlivů na kriminalitu v České republice	74
6	Závěr	77
7	Seznam použitých zdrojů.....	79
8	Přílohy	83

Seznam grafů

Graf 1:	Počet registrovaných případů celkové kriminality	42
Graf 2:	Index kriminality	45
Graf 3:	Počet objasněných případů celkové kriminality	47
Graf 4:	Podíl objasněných případů z počtu registrovaných případů celkové kriminality	49
Graf 5:	Struktura celkové kriminality	51
Graf 6:	Vývoj jednotlivých druhů kriminality	52
Graf 7:	Vývoj jednotlivých druhů kriminalit mimo majetkové kriminality	53
Graf 8:	Počet registrovaných případů majetkové kriminality	55
Graf 9:	Počet registrovaných případů zbývající kriminality.....	57
Graf 10:	Počet registrovaných případů zbývající kriminality (zkrácené období)....	59
Graf 11:	Počet registrovaných případů hospodářské kriminality.....	60
Graf 12:	Počet registrovaných případů ostatní kriminality	63
Graf 13:	Počet registrovaných případů ostatní kriminality (zkrácené období).....	64
Graf 14:	Počet registrovaných případů násilné kriminality	65
Graf 15:	Vývoj vybraných druhů kriminalit	73

1 Úvod

Každé lidské společenství se řídí určitými pravidly chování. Nejdříve se jednalo o nepsaná pravidla, která byla předávána ústní tradicí a kterým se dnes říká zvykové právo. První zmínky o psaném právu sahají k Sumerům do Mezopotámie v období mezi 24. až 22. st. př. n. l. Prvním dochovaným zákoníkem je kodex krále Chammurapiho, jenž byl vytesán do kamenné desky a pochází z 18. st. př. n. l. Je znám svým principem oko za oko, zub za zub. V 7. st. př. n. l. se objevuje první demokracie v Athénách. V roce 451 př. n. l. byl sepsán Zákon dvanácti desek, který se stal základem římského práva. Následují středověká práva, novověká práva až po současnost.

Porušování těchto zákonů pak bylo považováno za společensky škodlivé. V každé společnosti tak vznikla určitá zločinnost, kterou dnes nazýváme kriminalitou. Výraz vznikl z latinského slova *crimen*, jehož význam je vina, obvinění, zločin. I když si každý pod pojmem kriminalita může představovat různý rozsah významu tohoto slova, pravděpodobně není nikdo, kdo by se s tímto pojmem v současné době nesetkal. Mediální zpravodajství nás dnes a denně zásobuje informacemi o kriminalitě. Kriminalita je častým tématem politiků a součástí volebních programů politických stran. Lidé se s kriminalitou setkávají ve svém běžném životě. Taková kriminalita je nejčastěji vnímána negativně. Lidé se však umí kriminalitou i bavit. Chodí do kin na filmy, či sledují televizní pořady, nebo čtou knihy s kriminální tematikou. Kriminalita je prostě fenomén.

Kriminalitě je věnována i tato práce, která se zabývá analýzou vývoje kriminality v České republice a jejími dlouhodobými tendencemi. V teoretické části práce vysvětluje základní pojmy kriminality, věnuje se tématům, jako je trestní právo, trestní zákoník, trestná činnosti, kriminogenní faktory, prevence kriminality, kriminální politika a politika státu v oblasti vnitřní bezpečnosti. Dále se zabývá stavem, strukturou a dynamikou kriminality a postupně tak přechází do problematiky kriminální statistiky. Pro potřeby kriminální statistiky vymezuje dělení kriminality na její jednotlivé druhy a další specifické oblasti.

Praktická část práce pokračuje statistickou analýzou a prognózou vývoje kriminality v České republice na základě vybraných ukazatelů kriminality v období let 2003 až 2017. Vybranými ukazateli jsou počty registrovaných případů jednotlivých druhů kriminality, index kriminality a objasněnost kriminality. K vyhodnocení jsou použity

statistické metody z oblasti časových řad. Dynamika jednotlivých ukazatelů je zařazena do kontextu faktorů, jež je způsobují. Prognóza prozrazuje očekávaný vývoj ukazatelů v následujících dvou letech.

Práce ve svém závěru hodnotí stav a vývoj kriminality v České republice, věnuje se jejím perspektivám, odhaduje její další vývoj a formuluje návrhy a doporučení vedoucí ke snížení kriminality v České republice.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce bude analyzovat kriminalitu v České republice ve vybraném období let 2003 až 2017 na základě relevantních ukazatelů. Pomocí statistických metod budou vyhodnoceny vývoje vybraných hlavních ukazatelů kriminality, a to počtu registrovaných případů celkové kriminality, indexu kriminality a objasněnosti kriminality. Dalšími analyzovanými ukazateli budou počty registrovaných případů majetkové kriminality, zbývající kriminality, hospodářské kriminality, ostatní kriminality a násilné kriminality. Pozornost se zaměří na hledání ekonomických, politických a sociálních faktorů, které na vývoj daných ukazatelů mají největší vliv. Výsledky analýz budou využity pro očekávané vývoje kriminality v České republice.

2.2 Metodika

Vytvořená databáze je statisticky vyhodnocena pomocí metod analýzy časových řad. Podkladové údaje jsou získány z databáze Evidenčně statistického systému kriminality Policie České republiky prostřednictvím Policejního prezidia České republiky a z databáze Českého statistického úřadu.

2.2.1 Analýza časových řad

Časová řada je sled věcně a prostorově srovnatelných pozorování, která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času, a to chronologicky. Za analýzu časových řad je považován soubor metod, pomocí nichž lze časové řady popsat. Tyto metody je možné použít také k prognóze, tj. k předvídání budoucího chování časových řad.

V praktické části se pracuje s intervalovými dlouhodobými časovými řadami. Konkrétně s hodnotami časových řad, které jsou vždy za určitý časový úsek, tj. jeden kalendářní rok, a v těchto ročních intervalech jsou sledovány po dobu 15 let.

- **Elementární charakteristiky časových řad** slouží k rychlé informaci o charakteru a chování ukazatele v časové řadě. Slouží k tvorbě trendových funkcí, zvláště jde

o diference. Tyto charakteristiky zachycují dynamiku časových řad, tedy charakter daného jevu v čase (2, s. 194).

Absolutní charakteristiky umožňují absolutní porovnání hodnot jednotlivých členů časové řady. Ve statistických výpočtech je použito **první diference** neboli absolutního přírůstku. Označíme-li hodnoty časové řady jako $y_t, t = 1, 2, \dots, n$, lze definovat první absolutní diference jako rozdíly sousedních pozorování řady,

$$dy_t = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.1)$$

Vedle absolutních charakteristik se často používají také **relativní charakteristiky** růstu, respektive poklesu, jež jsou bezrozměrnými veličinami. Jejich představiteli jsou **koeficienty růstu**:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.2)$$

Tyto koeficienty charakterizují relativní postupnou rychlost změn hodnot v časové řadě. Vyjádříme-li koeficient růstu v procentech, hovoříme o **tempu růstu**.

Za celé sledované období (časovou řadu) je možné vypočítat **průměrný koeficient růstu**, jenž je vlastně geometrickým průměrem jednotlivých koeficientů růstu (3, s. 38-39):

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_2}{y_1} \cdot \frac{y_3}{y_2} \cdot \dots \cdot \frac{y_n}{y_{n-1}}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}. \quad (2.3)$$

- **Modelování časových řad** za pomoci jednorozměrného modelu je tradičním výchozím principem

$$y_t = f(t), \quad t = 1, 2, \dots, n, \quad (2.4)$$

kde y_t je hodnota modelového ukazatele v čase t .

Klasický (formální) model popisuje formu pohybu. Jedná se model, který časovou řadu dekomponuje na čtyři složky:

- trendovou složku T_t – hlavní tendence dlouhodobého vývoje hodnot sledovaného ukazatele v čase,

- sezónní složku S_t – odchylka od trendové složky, jež se pravidelně opakuje v periodě kratší než jeden rok nebo právě jeden rok,
- cyklickou složku C_t – odchylka od trendové složky, která se opakuje v periodě delší než jeden rok (perioda nemusí být známa),
- náhodnou složku ε_t – je působení ostatních faktorů (náhodného) charakteru, které zbývají po vyloučení trendové, sezónní a cyklické složky.

Vlastní tvar dekompozice může být:

- aditivního typu

$$y_t = T_t + S_t + C_t + \varepsilon_t, \quad t = 1, 2, \dots, n \quad \text{nebo} \quad (2.5)$$

- multiplikativního typu

$$y_t = T_t S_t C_t \varepsilon_t, \quad t = 1, 2, \dots, n. \quad (2.6)$$

- **Analytické vyrovnávání časové řady** je postup, jehož smyslem je vystihnout základní tendence vývoje analyzované neperiodické časové řady, tedy stanovit její trend. Při vyrovnávání jsou časové řady empirických hodnot $y_1, y_2, \dots, y_n$ nahrazeny řadou hodnot bez náhodného nebo periodického kolísání. Analytické vyrovnání časové řady pomocí funkce času vystihuje trend časové řady. Taková funkce času umožňuje analýzu zákonitostí vývoje sledovaných ukazatelů.
- **Klasické modely trendu** jsou skupinou trendových funkcí, jež svými vlastnostmi jsou z matematického hlediska považovány za jednoduché. Jednoduchými vlastnostmi jsou myšleny spojitost, linearita v parametrech, minimální počet extrémů a inflexních bodů, minimální počet členů v rovnici a minimální možná mocnina argumentu. Vyrovnávací křivky, jež splňují takové vlastnosti, jsou:
  - lineární $T_t = a + bt,$ (2.7)
  - kvadratická $T_t = a + bt + ct^2,$ (2.8)
  - logaritmická $T_t = a + b \log t,$ (2.9)
  - exponenciální $T_t = a b^t,$ (2.10)
  - mocninná $T_t = a t^b.$ (2.11)

- **Metody odhadu parametrů trendových funkcí.** Strukturální parametry trendových funkcí jsou odhadnuty pomocí **metody nejmenších čtverců**. Tato metoda požaduje minimální součet čtverců odchylek jednotlivých hodnot časové řady:

$$\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2 = \min, \quad (2.12)$$

kde y_t , $t = 1, 2, \dots, n$ jsou hodnoty časové řady a y'_t , $t = 1, 2, \dots, n$ jsou teoretické hodnoty sledovaného ukazatele, které jsou vypočítané pomocí některé z vyrovnávacích křivek (2.7) až (2.11).

- **Volba vhodného modelu trendu** může být prováděna ukazatelem sloužícím k syntetickému popisu stupně shody modelu s empirickými údaji. Tímto ukazatelem je index determinace I^2 :

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2}, \quad (2.13)$$

kde $\bar{y}$ je aritmetický průměr empirických hodnot časové řady $y_1, \dots, y_n$. Index determinace je bezrozměrné číslo, splňující relaci:

$$0 \leq I^2 \leq 1.$$

Čím je hodnota I^2 bližší jedné, tím model lépe popisuje zkoumaný jev. Jestliže hodnota I^2 se blíží nule, signalizuje to stále menší soulad modelu s časovou řadou.

Mimo indexu determinace I^2 je často užíváno indexu korelace I :

$$I = \sqrt{I^2}. \quad (2.14)$$

Index korelace konstatuje, že čím více se jeho hodnota blíží jedné, tím více zvolený model vystihuje zákonitosti vývoje časové řady.

Další variantou ověření volby vhodnosti modelu trendu je reziduální směrodatná odchylka:

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{n-k}} = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n e_t^2}{n-k}}, \quad (2.15)$$

kde $e_t = y_t - y'_t$ jsou rezidua a k je počet odhadovaných strukturálních parametrů dané trendové funkce (1, s. 246-257) (3, s. 38-47) (4, s. 11-13).

Trendové funkce byly vypočítány pomocí softwaru Microsoft Office 365 ProPlus (Microsoft Excel pro Office 365 MSO).

2.2.2 Predikce budoucího vývoje

Mezi statistické prognostické metody patří především techniky extrapolace časových řad. Extrapolační metody studují historii prognózovaného statistického ukazatele a na základě zákonitostí jeho vývoje v minulosti a v přítomnosti je následně přenášejí do budoucnosti. Tyto techniky však neposkytují systémové prognózy. Každý sledovaný ukazatel je posuzován samostatně. Kvalita prognózy je tak plně odkázána na zvolený typ modelu.

Pro předpověď budoucího vývoje je používáno **bodového odhadu**. Bodový odhad je postaven na základě zvolené vyrovnávací křivky. Dosazením za časovou proměnnou t do vypočítané trendové funkce je získáno právě jedno číslo y_t , které odpovídá zvolené časové proměnné t (Dosazovaná časová proměnná je vhodně zvolena pro potřeby prognózy, např. $t = n + 1$ atd.) (3, s. 330-331).

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení základních pojmů

Kriminalita

V obecné mluvě lze použít slovo zločinnost. Jedná se o sociálně-patologický jev s příznakem společenské škodlivosti. Je úzce spjatá s vývojem lidské společnosti. Z toho důvodu jsou také rozlišovány dvě základní definice kriminality – legální pojetí kriminality a sociologické pojetí kriminality. Legální pojetí kriminality je vnímáno jako trestněprávní pojem a jako takový je velmi určitý. Naproti tomu sociologické pojetí je mnohem širší, jelikož kriminalitu chápe nezávisle na trestním právu (5, s. 26-27) (6, s. 12-14).

Nadále je tohoto pojmu užíváno v legálním (juristickém) pojetí kriminality. Za kriminalitu tak je považován souhrn jednání, která jsou trestním právem posuzována jako páchaní trestných činů (7, s. 20-21).

Kriminologie

Výklad pojmu kriminologie a jejího rozsahu není jednoznačný. V samotné historii, ale i v současnosti lze nalézt celou řadu definic, jež se od sebe liší. Je však možné vysledovat určité společné rysy různých definic, které kriminologii vykládají jako vědu o kriminalitě, o jejích pachatelích, o jejích obětech a také o její prevenci.

Kriminologie je empirická věda a působí na pomezí několika vědních disciplín, je tak vědou multidisciplinární, resp. interdisciplinární. Zkoumá kriminalitu jako fenomén s aspekty společenskými i osobnostními, filozofickými, etickými, sociologickými, ekonomickými, psychologickými, psychiatrickými, pedagogickými, právními a dalšími (8, s. 7-11) (9, s. 7-8).

Trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Nový trestní zákoník přijatý Parlamentem České republiky a vyhlášený ve Sbírce zákonů nabyl účinnosti 1. ledna 2010. Zároveň byl zrušen předchozí československý trestní zákon z roku 1961 (zákon č. 140/1961 Sb.) Na

tvorbě nového trestního zákoníku nese největší podíl profesor Pavel Šámal¹. Trestní zákoník je tvořen obecnou a zvláštní částí. Obecná část vymezuje působnost trestního zákoníku a obsahuje společná ustanovení. Stanovuje trestní odpovědnost včetně jejího zániku, okolnosti vylučující protiprávnost, ukládání trestů a ochranných opatření a výklad používaných pojmů.

Trestný čin

Dle § 13 trestního zákoníku je trestný čin protiprávním činem, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. § 12 trestního zákoníku doplňuje formální pojetí o tzv. materiální korektiv v podobě zásady subsidiarity trestní represe textem, že trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (10, s. 17).

Současná právní úprava ctí pojetí trestného činu jako formálně-materiálního. Abychom mohli čin považovat za trestný, musí být nalezeny všechny znaky, které zákon uvádí (formální stránka) a zároveň musí existovat tzv. minimální stupeň nebezpečnosti pro společnost (materiální stránka) (11, s. 4-5).

Přečiny a zločiny

Nový trestní zákoník zavedl dělení trestních činů na přečiny a zločiny. Dle § 14 trestního zákoníku jsou přečiny všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní trestní sazbou do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou úmyslné trestné činy, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let (10, s. 17).

---

¹ Český právník věnující se trestnímu právu, od roku 1993 je soudcem Nejvyššího soudu České republiky a od roku 2015 je předsedou Nejvyššího soudu České republiky.

Pachatel

Dle § 22 trestního zákoníku je pachatelem trestného činu ten, kdo svým jednáním naplnil skutkové podstaty trestného činu nebo pokusu či přípravy, je-li trestná.

Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, jež není trestně odpovědná pro nedostatečný věk, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.

Byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé) (10, s. 20).

Oběť

V užším pojetí je za oběť pokládána fyzická osoba poškozená trestným činem na životě, zdraví, majetku, cti nebo jiných právech. V širším pojetí za oběť považujeme i osoby blízké, kterých se zprostředkovaně následek činu také dotýká (6, s. 27-28).

Trestní odpovědnost

Základem trestní odpovědnosti je souhrn podmínek, při jejichž splnění vzniká trestní odpovědnost pachatele, kterou je míněna povinnost strpět za spáchaný trestný čin sankce stanovené trestním zákonem v rámci trestněprávního vztahu, který vznikne spácháním trestného činu mezi pachatelem a státem. Podmínkami trestní odpovědnosti jsou:

- protiprávnost činu,
- znaky trestného činu,
- obecné znaky (dovršení věku 15 let, přičetnost, rozumová a mravní vyspělost u mladistvých) (11, s. 4).

Kriminalizace

Kriminalizací je myšleno dodávání trestního charakteru. Je tak trestním zákonem vyjádřeno určité jednání za trestné. Důvodem je změna pohledu na špatné jednání pro společnost, nutnost toto jednání potrestat, které překračuje společenské normy a omezení

jeho výskytu. Zpravidla mnohdy souvisí s porušováním sociálních norem a projevy chování či jednání členy společnosti. Nedílnou částí kriminalizace je penalizace (sankce za kriminalizované jednání).

Dekriminalizace

Je opakem kriminalizace. Jedná se o osvobození některých druhů jednání ze souboru činů sankciované trestním zákonem. V dekriminalizaci může být i změna znaků, které jsou podstatou trestného činu (např. změna výše škody způsobené trestným činem). Pojmem **depenalizace** se označuje vyjmutí nebo zmírnění určitých trestních činů z přehledu činů, na které se váží trestněprávní sankce, např. nepodmíněný trest odnětí svobody.

Objasněnost

Objasněností je myšlena objasněná kriminalita. Dále v textu je tohoto pojmu užíváno ve smyslu policií evidované trestné činy, u kterých byl pachatel znám, či zjištěn.

3.2 Trestní právo v České republice

Trestní právo je součástí veřejného práva a je dále děleno na trestní právo hmotné (materiální) a trestní právo procesní (formální). Zatímco trestní právo hmotné stanovuje, co je trestný čin a jaký je za něj možné uložit trest, trestní právo procesní se zabývá procedurálním postupem trestních orgánů ve věcech trestních.

Nejvýznamnějšími právními normami trestního práva jsou:

- Ústava České republiky,
- Listina základních práv a svobod,
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

V demokratických státech je trestní právo považováno za nejzazší právní prostředek pro zajištění právní regulace a sociální kontroly společnosti. Prostředky trestního práva

jsou považovány za nejzávažnější zásahy do práv jednotlivce a přistupuje se k nim, až když selhávají nebo nejsou efektivní prostředky jiných právních odvětví (např. práva občanského a správního).

Trestní právo plní čtyři základní funkce:

- funkci ochrannou – zajišťuje ochranu před nebezpečnými činy fyzických osob (ochrana společnosti před kriminalitou),
- funkci regulativní – stanovuje podmínky trestní odpovědnosti, ukládání trestů a ochranných opatření pachatelům trestných činů, reguluje nejvyšší hodnoty považované společností za nejdůležitější,
- funkci preventivní – generálně preventivní působení na potenciálního pachatele nebo vlivem individuálně preventivního působení na konkrétního pachatele, ale také prevencí zajištěnou samotnou existencí trestního práva,
- funkci represivní – opora v donucovacích formách, kdy směřujeme k cíli výlučně individuálním působením na pachatele.

Dále trestní právo ctí pět zásad:

- zásadu zákonnosti – prameny trestního práva jsou Ústava, ústavní zákony, zákony a obecně závazné předpisy,
- zásadu pomocné úlohy trestní represe – trestního práva je užito až v případě nemožnosti uplatnění jiného řešení,
- zásadu individuální odpovědnosti – člověk je potrestán jako jedinec za vlastní jednání, kolektivní odpovědnost není v trestním právu obsažena, stejně tak jako není obsažena odpovědnost za cizí vinu,
- zásadu odpovědnosti za zavinění – trestá se pouze fyzická osoba, která se dopustila svého protiprávního jednání zaviněně,
- zásadu přiměřenosti – účelnost přiměřeného a spravedlivého trestu (12).

3.3 Trestné činy dle trestního zákoníku

Druhá část trestního zákoníku se nazývá zvláštní část a obsahuje katalog trestných činů. Dělíme je do 13 hlav (skupin). Každá hlava pak obsahuje díly, v nichž nalezneme jednotlivé trestné činy² (10, s. 64-175).

Hlava I Trestné činy proti životu a zdraví

mimo trestných činů proti životu a trestných činů proti zdraví, zde nalezneme také trestné činy ohrožující život nebo zdraví, trestné činy proti těhotenství ženy a trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem

Hlava II Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

Hlava III Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Hlava IV Trestné činy proti rodině a dětem

Hlava V Trestné činy proti majetku

Hlava VI Trestné činy hospodářské

do těchto trestných činů řadíme trestné činy proti měně a platebním prostředkům, trestné činy daňové, poplatkové a devizové, trestné činy proti závažným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou a trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu

Hlava VII Trestné činy obecně nebezpečné

do této hlavy patří trestné činy obecně ohrožující a trestné činy ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu

Hlava VIII Trestné činy proti životnímu prostředí

Hlava IX Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci

zde nalézáme trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace, trestné činy proti bezpečnosti České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace a trestné činy proti obraně státu

---

² Jednotlivé trestné činy jsou uvedené v příloze 1

Hlava X Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

kam řadíme trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby, trestné činy úředních osob, úplatkářství, jiná rušení činnosti orgánu výkonné moci, trestné činy narušující soužití lidí, jiná rušení veřejného pořádku, organizovaná zločinecká skupina a některé další formy trestné součinnosti

Hlava XI Trestné činy proti branné povinnosti

Hlava XII Trestné činy vojenské

kteří dále dělíme na trestné činy proti vojenské podřízenosti a vojenské cti, trestné činy proti povinnosti konat vojenskou službu, trestné činy proti povinnostem strážní, dozorčí nebo jiné služby, trestné činy ohrožující bojeschopnost ozbrojených sil a trestné činy proti služebním povinnostem příslušníků bezpečnostních sborů

Hlava XIII Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy (10, s. 64-175).

3.4 Soudem uložené tresty

Při stanovení výše a druhu trestu soud přihlídně k závažnosti, povaze spáchaného trestného činu a k poměrům pachatele (majetek, rodina, způsob života, chování po činu).

Jestliže pachatel spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti a má-li soud za to, že by vzhledem ke zdravotnímu stavu pachatele bylo možno uložit ochranné léčení vedoucí k jeho nápravě s trestem kratšího trvání, sníží trest pod dolní hranici odnětí svobody a zároveň uloží léčení.

Polehčující okolností je pak myšleno to, že pachatel spáchal trestný čin pod nátlakem, v silném rozrušení, napomáhal k objasnění své trestné činnosti, trestného činu lituje, žije řádným životem. Naopak jako přitěžující okolnost je vnímáno to, že pachatel spáchal trestný čin s rozmyslem, z pomsty, rasově, nábožensky motivován, zneužil svého postavení, spáchal více trestných činů atd.

Druhy trestů:

a) za spáchané trestné činy:

- odnětí svobody – (§55) tento trest je nepodmíněný a ukládá se na nejvýše 20 let. U trestných činů, kdy sazba odnětí svobody nepřekročí 5 let, lze

uložit nepodmíněný trest jen za podmínky, že by nevedlo k nápravě pachatele k řádnému životu. Tento trest se vykonává ve věznicích;

- domácí vězení – soud nebo prezident může rozhodnout o zmírnění trestu v druhé polovině trestu a uložit domácí vězení. Tento trest jde uložit až na 2 roky;
- obecně prospěšné práce – je povinnost provést ve stanoveném rozsahu práce, k účelům spočívajících v údržbě veřejného prostranství, v činnostech prospěšných obcím, nebo pro státní instituce;
- propadnutí majetku – tento trest postihuje celý nebo část majetku, jenž soud určí vzhledem k okolnostem spáchaného činu. Trest se ukládá pachateli, který za závažný zločin získal majetek ve svůj prospěch;
- peněžitý trest – soud uloží tento trest v případě, kdy se pachatel snažil pro sebe získat majetkový prospěch. Lze uložit i samostatně, pokud není potřeba uložení jiného trestného činu. Ukládá se v denních sazbách v rozmezí 100,- až 50 000,- Kč, délku určí soud k povaze trestného činu;
- propadnutí věci – pouze pro předměty, které sloužili ke spáchání trestného činu, nebo věc, kterou pachatel získal při trestném činu;
- zákaz činnosti – lze uložit v rozmezí 1 až 10 let, dopustil-li se trestné činnosti, která souvisí s jeho zaměstnáním, povoláním nebo činností, ke které potřebuje povolení;
- zákaz pobytu – lze uložit v rozmezí 1 až 10 let za úmyslný trestný čin (způsob života pachatele a spáchání trestného činu vůči rodině, majetku, zdraví), ale nesmí to být místo, kde má pachatel trvalé bydliště;
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce – tento trest může být uložen až na 10 let, pokud se pachatel dopustí trestného činu spojeného s některou návštěvou společenské akce;
- ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání – může být uloženo s odnětím svobody až na 2 roky za úmyslný trestní čin spáchaný za zavrženíhodných pohnutek. Tímto trestem odsouzený ztrácí např. vyznamenání, čestná uznání aj.;

- ztrátu vojenské hodnosti – může být uloženo s odnětím svobody až na 2 roky za úmyslný trestný čin spáchaný za zavrženíhodných pohnutek. Tímto trestem se odsouzenému snižuje vojenská hodnost na hodnost vojína;
- vyhoštění – pouze pro pachatele, kteří nejsou občany České republiky. Lze uložit na dobu 1 až 10 let za spáchaný trestný čin s přihlédnutím k povaze daného trestného činu, vyžaduje-li to bezpečnost obyvatel nebo majetku.

b) Trest odnětí svobody:

- nepodmíněný trest – ukládá se pachatelům, kterým nepostačí k nápravě trest mírnější. Tento druh trestu je nepřísnějším trestem dle trestního zákoníku a může se pohybovat až s horní hranicí 20 let odnětí svobody. Vyšší může být jen v případě, pokud se jedná o recidivistu ve zvlášť závažném činu. Tento trest lze uložit i jako výjimečný trest s hranicí odnětí svobody na 30 let až doživotí pro zvlášť závažný zločin. Soud ukládá výkon trestu ve věznicích s dohledem, s dozorem, s ostrahou nebo se zvýšenou ostrahou;
- podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody – soud může podmíněčně odložit trest odnětí svobody až na 3 roky vzhledem k pachateli s přihlédnutím na jeho dosavadní život;
- podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem – je-li třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat chování pachatele a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc ve zkušební době, může soud za podmínek uvedených v § 81 podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího 3 roky za současného vyslovení dohledu nad pachatelem.

c) Výjimečný trest – dle § 54 trestního zákoníku je odnětí svobody nad 20-30 let, ale i na doživotí. Výjimečný trest na doživotí se ukládá pachateli pouze tehdy, kdy spáchal zvlášť závažný zločin vraždy, vlastizrady, teroristického útoku, útoku proti lidskosti. Také při trestu na doživotí může soud zároveň rozhodnout o výkonu trestu ve věznicích se zvýšenou ostrahou. Do tohoto trestu se podmíněně propuštění nezapočítává (10, s. 26-51).

3.5 Zánik trestní odpovědnosti

Trestní odpovědnost může zaniknout třemi následujícími způsoby.

Prvním je dle § 33 trestního zákoníku tzv. účinná lítost. Jedná se o princip, kdy následky trestné činnosti jsou natolik závažné, že zájem společnosti dává přednost zabránění těmto následkům, před vlastním potrestáním jejich pachatele.

Dalším je dle § 34 trestního zákoníku tzv. promlčení doba. Trestný čin zaniká uplynutím doby, která je od 3 do 20 let dle horní hranice trestní sazby odnětí svobody a závažnosti trestného činu. Promlčecí doba začíná běžet okamžikem účinku nebo od ukončení trestného jednání. Účastníkovi trestné činnosti začíná promlčecí doba od ukončení činu hlavního pachatele. Do promlčecí doby se nezapočítává např. doba od vydání příkazu k zadržení; doba, kdy bylo trestní stíhání pozastaveno, dočasně odloženo nebo po kterou nebylo možné pachatele trestně stíhat na území České republiky aj. V případě, že pachatel spáchal v promlčecí lhůtě další trestný čin, na který se vztahuje stejný či přísnější trest, promlčecí lhůta se pozastavuje a začíná promlčecí doba nová.

Posledním způsobem je dle § 35 trestního zákoníku tzv. vyloučení z promlčení. Uplynutím promlčecí doby trestní odpovědnost nezaniká např. u trestů vlastizrady, teroristického útoku, rozvracení republiky aj., pokud byly spáchány za okolností, které zakládají válečný zločin nebo zločin proti lidskosti (10, s. 23-25).

3.6 Kriminogenní faktory

Rizikové činitele vyvolávající, usnadňující nebo podporující páchaní trestné činnosti se nazývají kriminogenní faktory. Jsou předmětem kriminologie, konkrétně kriminální etiologie (z řeckého slova aitia – tj. příčina).

Jedná se o faktory, které mají vliv na vznik a vývoj kriminálního jednání a jsou děleny do dvou skupin:

- endogenní – tato skupina zahrnuje faktory biologické, fyziologické a psychologické, které přímo souvisí s osobou pachatele a pocházejí z vnitřního prostředí (z vnitřní povahy) činitele. Tyto faktory mají svůj základ jednak ve vzdělání a vrozených vlastnostech daného jedince, ale také v jeho raném vývoji, fyzické a psychické konstrukci daného jedince;

- exogenní – jsou faktory, které nesouvisí přímo s osobou pachatele, ale mají svůj původ ve vnějším prostředí. Tyto faktory můžeme dále rozdělit na neformální (rodina, skupiny vrstevníků, spolupracovníků atd.) a na formální (škola, úřady, policie, organizace atd.).

Dále lze tyto faktory dělit dle úrovně (obecné, zvláštní, konkrétní), rozsahu (subjektivní, objektivní), místa, času, délky trvání. Dalšími skupinami jsou kriminogenní faktory sociální, které vyplývají z výchovného působení jedince (např. škola, rodina, pracoviště). Kriminogenní faktory kulturní se zabývají celým systémem společenských institucí, společenskou morálkou a jejími principy, praktickým uplatněním, vývojem společnosti atd. Dále lze rozlišit kriminogenní faktory politické a ekonomické, které se opírají o právní normy, jejich tvorbu a realizaci, ekonomické podmínky života, hospodářskou trestnou činnost (např. korupce, zpronevěra). Poslední velkou skupinou jsou kriminogenní faktory biologické a psychologické, jimiž jsou myšleny poruchy vrozené či získané (duševní poruchy), osobnostní vlastnosti (cholerická povaha, sebekontrola), nebo sociální prostředí, ve kterém daný jedinec vyrůstá (6, s. 14-16).

3.7 Registrovaná a latentní kriminalita

S popisem rozsahu, struktury a vývoje kriminality se lze nejčastěji setkat v odborné literatuře a ve sdělovacích prostředcích. Informace většinou pochází se statistických údajů oficiálních institucí zabývajících se trestnou činností. Jedná se o soudy, státní zastupitelství a policejní orgány. Tyto statistiky však neobsahují údaje o skutečné kriminalitě, avšak pouze o její části. Obsahují údaje o kriminalitě, o níž se výše uvedené instituce dozvěděly a registrovaly ji. Jedná se tedy o případy, kdy kriminalita byla oznámena oběťmi nebo jinými osobami či institucemi, nebo vyšla najevo při vlastní činnosti policie a současně došlo k jejímu zaevidování ze strany policie. Pro takovou kriminalitu je užíváno pojmu registrovaná kriminalita.

Kriminalita, která nebyla registrována, je označována kriminalitou latentní (skrytou). V praxi se však ještě lze setkat s případy zahrnutými do registrované kriminality, které ve skutečnosti nejsou trestnými činy, nebo případy, kdy se oficiální instituce kontroly kriminality dozvěděly o trestném činu, avšak z nějakého důvodu jej neevidovaly. Tyto případy označujeme umělou latencí a jsou zařazovány také do latentní kriminality.

Rozdíl mezi počtem skutečně spáchaných trestných činů a počtem registrovaných trestných činů je označován temným číslem kriminality³. Pojem šedé číslo kriminality je užíván v případech, kdy pachatel trestného činu byl trestně stíhán, avšak nebyl odsouzen, nebo v případech, kdy se orgány činné v trestném řízení o trestném činu dozvěděly, ale nepodařilo se zjistit jejich pachatele (14, s. 125-126).

3.8 Druhy kriminality

Příčiny a důsledky vlastního kriminálního jednání je možné dělit z nejrůznějších úhlů pohledů. Ze sociologického pohledu se kriminalita dělí do čtyř základních druhů:

- obecná kriminalita (násilná trestná činnost a majetková trestná činnost),
- kriminalita bílých límečků (white-collar criminals),
- organizovaná kriminalita,
- kriminalita bez obětí (15, s. 140-147).

Praktická část této práce se však bude držet klasifikace kriminálních aktivit určené pro účely statistického šetření ve smyslu tzv. obecného výkaznictví. Patří sem:

- obecná kriminalita:
  - násilná kriminalita,
  - mravnostní kriminalita,
  - majetková kriminalita,
  - ostatní kriminalita,
- zbývající kriminalita,
- hospodářská kriminalita,
- vojenské a protiústavní činy.

3.8.1 Násilná kriminalita

Násilná kriminalita je zařazována do tzv. obecné kriminality, někdy také označované jako klasická kriminalita. Pojem je často vykládán rozdílně kvůli míře

---

³ V němčině se užívá pojmu Dunkelfeld nebo Dunkelziffer, v angličtině dark figur nebo dark number in crime

zahrnování násilí směřujícího vůči osobě, ale i proti věci, ale také mimo násilí fyzické, též násilí psychické. Ani v samotném trestním zákoníku nejsou pojmy násilná kriminalita či trestné činy násilné povahy uvedeny jako ucelená skupina (16, s. 86).

V užším vymezení za násilnou trestnou činnost je považována taková trestná činnost, jejíž významnou charakteristikou je fyzické poškození či usmrcení konkrétní osoby či osob, případně i pouhá přítomnost záměru takový následek způsobit. Ministerstvo vnitra České republiky ve svých statistikách do této kategorie řadí trestné činy vraždy, usmrcení lidského plodu, únosu, násilí na veřejném činiteli, úmyslné ublížení na zdraví, násilí proti skupině obyvatel, rvačky, brání rukojmí, loupeže, vydírání, nebezpečné vyhrožování, týrání svěřené osoby, omezování a zbavení osobní svobody, porušování domovní svobody, úmyslné zakládání požárů a explozí. Tato kategorie je ovšem ještě širší a zahrnuje mnoho dalších kriminálních chování (14, s. 380-384).

Míra násilné kriminality je právem považována za jistý ukazatel úspěšnosti úsilí státu a společnosti o kontrolu kriminality. Při vysokém výskytu násilné kriminality dochází ke zpochybňování práva občanů na osobní bezpečnost a občané ztrácí pocit jistoty. Je tak negativně narušena kvalita života občana i celé společnosti.

Rozložení násilné kriminality ve společnosti není rovnoměrné. Je odvíjeno od sociodemografických charakteristik pachatelů. Těmi nejdůležitějšími jsou pohlaví, věk, bydliště ve městě či na venkově, sociálně ekonomický status a stupeň nejvyššího dosaženého vzdělání. Násilné trestné činy jsou mnohem více páčány muži než ženami, osobami do věku třiceti let než osobami staršími, příslušníky nižších sociálně ekonomických vrstev než vrstev středních a vyšších, osobami nevzdělanými než vzdělanějšími a lidmi bydlícími ve městech než lidmi bydlícími na venkově (7, s. 285-289).

3.8.2 Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita nebo také sexuální je stejně jako kriminalita násilná součástí tzv. obecné kriminality. V policejních statistikách se tak nalézají trestné činy znásilnění, pohlavního zneužívání, ohrožování mravnosti, ohrožování pohlavní nemocí, kuplířství, nebo incest. Novelizací trestního zákona účinné od 1. 7. 1990 byly dekriminlizovány

trestné činy příživnictví (především prostituce), které do té doby tvořily podstatnou část mravnostní kriminality. (16, s. 96).

Společným rysem těchto trestných činů je spjatost s pohlavním pudem. Zahrnuje všechna lidská sexuální chování, která společnost neakceptuje. Jedná se tak o zcela nesourodý celek trestných činů. V souvislosti s mravnostní kriminalitou se objevuje pojem sexuální deviace. Zde je nutné poznamenat, že ne každý sexuální deviant svým sexuálním chováním porušuje kodifikované sociální normy a naopak ne všechny sexuální trestné činy páchají sexuální devianti (14, s. 406-407).

Nesourodost mravnostních trestných činů se odráží v různorodosti pachatelů mravnostních trestných činů. Jsou značně odlišní věkem, úrovní vzdělání, sociálním původem, kulturností, mravními kvalitami, rysy osobnosti, společenským postavením, závislostí na alkoholu atp.

Mravnostní trestná činnost se vyznačuje vysokou latencí. Například u znásilnění je odhadováno, že skutečně spáchaných trestných činů je mezi trojnásobkem až desetinásobkem skutečně registrovaných trestných činů. Takováto čísla jsou dána obavami ze msty pachatele, studem před známými a přáteli, nechutí podrobovat se výslechu či lékařskému vyšetření (16, s. 96-101). Například *McCandlessová* uvedla, že policii ve Spojených státech je oznamováno méně než 30 % případů znásilnění (17, s. 388-391). V průzkumu, provedeném v České republice, uvedlo 13,5 % zkoumaných žen, že bylo v minulosti obětí znásilnění a pouze 3 % žen uvedla, že tuto skutečnost oznámila na policii (18, s. 120-122).

3.8.3 Majetková kriminalita

Převážnou část obecné kriminality (i kriminality celkové) České republiky trvale představuje majetková trestná činnost. Stejně tomu je i v ostatních vyspělých zemích. Na vývoji celkové kriminality se značnou měrou podepisuje vývoj majetkové kriminality. Jak ze samotného názvu vyplývá, je pro majetkovou trestní činnost typický útok proti cizímu majetku. Trestná činnost proti majetku je dělena do tří základních skupin.

Do první skupiny patří trestné činy, u nichž lze jako typickou pohnutku identifikovat zjištění za účelem obohacení pachatele. Patří sem například trestné činy krádež, zpronevěra, podvod, lichva a další. Řadí se sem i některé případy trestného činu

loupeže a vydírání, které většinou končí zařazeny do násilné kriminality pro svou násilnou povahu.

Majetková trestní činnost, pro niž je charakteristické jednání s úmyslem poškození cizí věci, je řazena do druhé skupiny majetkové kriminality. Zde jsou trestné činy porušování povinnosti při správě cizího majetku, poškozování věřitele, poškozování cizí věci, poškozování a zneužívání záznamu na nosiči informací a zneužívání vlastnictví.

Do třetí skupiny řadíme podílnictví. Zde se jedná o situaci, kdy pachatel využívá ve svůj prospěch trestné činnosti páchané jinou osobou. Pro příklad lze uvést trestní činnost legalizace výnosů z trestné činnosti („praní špinavých peněz“) (7, s. 334-335).

Již zmiňované případy majetkové kriminality jsou s ohledem na jejich násilnou povahu zařazeny do násilné kriminality. Toto ovšem není jediný případ, kdy je možné se setkat s negativním ovlivněním tvorby kriminalistických statistik. Existují případy, jejichž skutkovou podstatou je naplněna podmínka majetkových trestných činů, vznikly však v souvislosti s hospodářskou a obchodní činností, čímž narušují hospodářský řád. Takové trestné činy mají spíše charakter hospodářské kriminality. Reálně se tak objevují případy, kdy různé orgány sestavující kriminalistické statistiky různým způsobem zařazují trestnou činnost dle různých kritérií. Objevuje se tak rozdílnost například mezi policejní statistikou a statistikou soudní (19, s. 376).

Podíl majetkové kriminality na celkové kriminalitě je dlouhodobě většinový a je považován za stabilizovaný, stejně tak jako je tomu v řadě dalších evropských zemí. Přes odlišnou právní úpravu je možné shledávat jistou shodu se sousedním Německem, kde je latence majetkové trestné činnosti odhadována na 90 % (20, s. 109).

3.8.4 **Hospodářská kriminalita**

Trestněprávní literatura obsahuje pojmy hospodářská kriminalita, ekonomická kriminalita, finanční kriminalita, nebo také pojem kriminalita bílých límečků. Opět i zde nepanuje shoda ve výkladu jednotlivých pojmů mezi jednotlivými zeměmi, ani mezi jednotlivými kriminalistickými obory. Doporučení Rady Evropy však sjednocuje hospodářskou a finanční kriminalitu pod jednotný pojem ekonomická kriminalita, pojem, jenž je na rozdíl od ČR v zahraničí více používán (21, s. 12-13).

Jan Chmelík, který se velice obsáhle zabýval vymezením pojmu hospodářské kriminality, samotný pojem hospodářské kriminality definoval jako zaviněné společensky nebezpečné jednání, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů (22).

Za finanční kriminalitu je považována trestná činnost směřující proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, zejména bank, burz, pojišťoven, investičních společností a investičních fondů, penzijních fondů a také fondů Evropské unie. Finanční kriminalita je nejdůležitější podmnožinou hospodářské kriminality (23, s. 174).

Na základě formulace Doporučení Výboru ministrů členských států Rady Evropy o ekonomické kriminalitě⁴ došlo k vyjmenování útoků, které můžeme považovat za ekonomickou trestnou činnost. Patří k nim kartelové trestné činy, podvodné postupy a zneužívání ekonomické situace národními společnostmi, falešné (podvodné) firmy, falšování záznamů o bilancích společností a trestné činy spojené s účetnictvím, podvody vztahující se k hospodářské situaci a společnému kapitálu společností, porušování pravidel bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků ze strany společností, podvádění spotřebitelů, nekalou soutěž a klamavou reklamu, podvodné získání či zneužití dotací vládních nebo nadvládních organizací, počítačová kriminalita (např. manipulace s počítačovými daty, porušení tajemství, krádeže dat), podvody ke škodě věřitelů (např. zneužívání slabosti či nezkušenosti spotřebitele, trestné činy proti zdravotnictví, falšování či zavádějící označení zboží), finanční trestné činy a vyhýbání se sociálním výdajům ze strany podniku, celní trestné činy (porušování kvótních omezení, vyhýbání se celním povinnostem), trestné činy vztahující se k regulaci peněz a oběživa, bursovní a bankovní trestné činy, trestné činy proti životnímu prostředí.

Hospodářskými trestnými činy jsou v České republice v obecné rovině označovány trestné činy proti hospodářské soustavě, trestné činy proti hospodářské kázni, trestné činy proti měně a trestné činy daňové, trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži,

---

⁴ Recommendation No. R (81) 12 on economic crime

ochranných známkách, chráněných vzorech a vynálezech a proti autorskému právu (16, s. 107-109).

Ani v případě hospodářské kriminality pachatelé netvoří ucelenou skupinu. Existují však dva póly, které ohraničují spektrum pachatelů hospodářské kriminality. Prvním pólem je naivní a lehkomyšlný (běžný) pachatel. Může jím být teoreticky kdokoli, nezáleží zde na sociálním postavení, je zde patrná snaha o proniknutí do lukrativních forem majetkového obohacování, které již není legální. Patří sem například krácení daní, úplatkářství, úvěrové a pojistné podvody nebo delikty vůči životnímu prostředí. Druhým pólem je pachatel v bílém límečku (manipulátor). Takový pachatel disponuje „machiavelliánskou inteligencí“, tj. zneužívá jiných lidí jako „sociálních nástrojů“ k dosažení moci a majetku. U takových pachatelů je typická vysoká míra osobnostních a sociálních předpokladů (24, s. 128).

3.8.5 Další druhy kriminality

Ostatní kriminalita

Tento druh kriminality je také zařazen do obecné kriminality. Zde mluvíme o trestných činech, které svou podstatou naplňují podmínky zařazení do obecné kriminality, avšak nespádají ani do jedné ze tří výše jmenovaných skupin kriminality (násilná kriminalita, mravnostní kriminalita a majetková kriminalita). Nacházíme zde například trestné činy, jako jsou maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, sprejerství, výtržnictví, šíření toxikománie, nedovolené překročení státní hranice, podávání alkoholických nápojů mládeži, obchodování s dětmi, požáry, výbuchy, zneužívání pravomoci veřejného činitele aj.

Zbývající kriminalita

Patří sem zbývající kriminální činy, které nepatří do obecné kriminality, hospodářské kriminality nebo do vojenských a protiústavních činů. Z trestné činnosti sem například patří podněcování k národnostní a rasové nenávisti, zanedbání povinné výživy, šíření poplašné zprávy, týrání zvířat, poškozování věřitele, nedbalostní dopravní nehody silniční, letecké, železniční, veškeré úmyslné nehody, nadržování aj.

Vojenské a protiústavní činy

Poslední skupinou kriminality jsou vojenské a protiústavní činy. Ze samotného názvu této trestné činnosti je patrné, že se v prvním případě jedná o kriminalitu spojenou s armádními složkami. V tom druhém případě mluvíme o trestných činech směřujících proti základnímu zákonu České republiky.

3.9 Další specifické oblasti kriminality

Ve skutečnosti je možné se setkat s mnohem větším počtem druhů kriminality, které vždy vystihují nějakou konkrétní oblast. Existují tak označením jako jsou organizovaná kriminalita, kriminalita dětí a mladistvých, kriminalita páchaná na dětech, kriminalita žen, kriminalita v oblasti duševního vlastnictví (15, s. 147). V posledním období se často hovoří o oblastech tzv. nových jevů, jako je extremismus a terorismus nebo počítačová kriminalita.

Kriminalita dětí a mladistvých

Děti a mladiství tvoří přibližně polovinu populace. Z ekonomického hlediska tvoří ekonomický potenciál pro společnost. Jedná se o skupinu, kterou tvoří celá řada společných znaků, jež je charakterizují a odlišují od dospělých. Přesto je součástí společnosti, ve které žije. Její jedinci jsou sociálně nezralí a nezastávají zatím všechny role dospělých (25, s. 5-8).

V souvislosti s kriminalitou dětí a mladistvých je nutné vysvětlit některé základní pojmy. V policejních statistikách, v části pojednávající o objasněnosti trestných činů, je dělení pachatelů mimo jiné na nezletilé, mladistvé a děti.

Nejprve je potřeba vysvětlit pojem zletilost. Zletilostí se rozumí způsobilost fyzické osoby k právním úkonům. Občan ji nabývá dovršením osmnáctého roku věku nebo v některých případech též uzavřením manželství před dovršením osmnáctého roku věku.

Opakem zletilosti je pojem nezletilý. Nezletilým je takový občan, který zatím nedovrší osmnáctého roku věku nebo nenabyl zletilosti manželstvím. Z občanskoprávního hlediska se s nezletilým pojí způsobilost mít práva a povinnosti. Tato způsobilost je však omezena jen k takovým právním úkonům, které svou povahou považujeme za přiměřené

rozumové vyspělosti a věku nezletilého. Pojem nezletilý samotné trestní právo neužívá, avšak lze jej v trestně právní praxi nalézt pro označení osoby ve věku do patnácti let.

Počátek trestní odpovědnosti fyzické osoby za trestný čin, přestupek nebo zvláštnosti trestní odpovědnosti a trestního řízení proti mladistvým označujeme pojmem mladistvý. Přesné vymezení trestní odpovědnosti mladistvého je ode dne, následujícího po dovršení patnáctého roku věku a končí v den dovršení osmnáctého roku věku.

Plná trestní odpovědnost občana tak nastává od následujícího dne po dni, v němž občan dovršil osmnáctý rok věku. Naopak občan, mladší patnácti let, není trestně odpovědný.

Na základě úmluvy o právech dítěte přijaté v roce 1989 v New Yorku považujeme za dítě osobu mladší než osmnáct let, pokud nedosáhla zletilosti dříve (26, s. 251-252).

Kriminální recidiva

Slovo recidiva pochází z latinského „recidivus“ a znamená opakující se. Recidiva v kriminologii je však rozlišována ve třech různých pojetích – trestněprávním, kriminologickém a penologickém.

V trestněprávním pojetí je na recidivu nahlíženo jako na stav, kdy se pachatel opakovaně dopustí trestného činu, ačkoli už byl jednou odsouzen, ale nedošlo k jeho nápravě a tím dochází ke zvýšené škodlivosti jeho jednání pro společnost. Z trestněprávního pojetí pojmu kriminální recidiva vycházejí statistiky Policejního prezidia a Ministerstva spravedlnosti ČR.

Z pohledu kriminologického pojetí se za recidivu považuje stav, kdy pachatel spáchal opětovně trestný čin bez přihlídnutí ke skutečnosti, zdali byl pachatel odsouzen nebo stíhán za předchozí trestný čin.

V penologickém pojetí je za recidivu považována pouhá skutečnost, že je pachatel podruhé ve výkonu trestu odnětí svobody. Tohoto pojetí využívají statistiky Generálního ředitelství Vězeňské služby.

Dále se kriminální recidiva člení z trestněprávního hlediska na obecnou recidivu, tj. když se jedná o opakovanou trestnou činnost, a speciální recidivu, tj. když se jedná o opakované nebo druhově stejné spáchání téhož trestného činu. Z hlediska recidivy a přiměřenosti sankcí se rozlišuje ještě tzv. trvalá a dočasná recidiva. O trvalé recidivě se hovoří, když pachatel už v minulosti byl odsouzen za trestnou činnost a justice se opírá

o tuto skutečnost, bez ohledu na minulost, kdy k odsouzení došlo. O recidivě dočasné se hovoří, když je trestná činnost pachatele v určitém časovém období, např. během 5 let (31).

Yoshimasu, japonský psychiatr zabývající se kriminalistikou, rozšířil klasifikaci recidivy a podle ní i recidivisty na:

- monotropní – pachatel opakovaně páchá tentýž trestný čin,
- homotropní – pachatel páchá několik stejnorodých trestných činů,
- ditropní nebo amfitropní – pachatel páchá trestné činy ze dvou kategorií,
- polytropní – pachatel se dopouští trestných činů spadajících do více než dvou druhů (32).

3.10 Kriminální politika

Kriminální politikou je v obecné rovině chápána deklarace státu reálného zabezpečení úrovně ochrany základních lidských a občanských práv a svobod (27, s. 6). Je však vnímána ve více pojetích.

Kriminální politiku lze v užším slova smyslu chápat jako trestní politiku zaměřenou čistě na trestněprávní kontrolu kriminality. Typické pro ni je úsilí o zdokonalování trestního práva (reforma). Pozornost je věnována uspořádání systému trestněprávní kontroly, soustředí se na oblasti týkající se kriminalizace a dekriminlizace, zvažuje vhodné přesuny od trestů odnětí svobody k trestům alternativním, zabývá se probační službou, ochranou obětí aj. Vzájemný vztah trestního práva a kriminální politiky lze také vyjádřit tak, že trestní právo má mnoho společného s kriminální politikou, ale kriminální politika má jen málo společného s trestním právem.

Orientace na systém sociální kontroly kriminality v celé jeho šíři je chápána jako kriminální politika v širším smyslu. V takovém pojetí zahrnuje trestní politiku, včetně ostatních oblastí právní politiky, ale dokonce se dotýká i sociální politiky, školské politiky, hospodářské politiky, mediální politiky aj., jednoduše vždy, řeší-li se problematika prevence kriminality (7, s. 29-30).

V souvislosti s kriminální politikou se také objevují pojmy bezpečnostní doktrína a bezpečnostní politika. Bezpečnostní doktrína je „teoreticky zdůvodněný soubor základních zásad a směrnic, z nichž má vycházet praktická činnost státních orgánů, jiných institucí a jednotlivých občanů při zabezpečování veřejné bezpečnosti a při ochraně

veřejného pořádku, a to v rámci určitého ústavního systému“ (28, s. 194). Bezpečnostní doktrína je vykládána jako cíl, kterého se snaží dosáhnout bezpečnostní politika. Je zde do značné míry patrný překryv s pojmem kriminální politika (7, s. 30).

Kriminální politika se skládá ze dvou subsystémů. Ze subsystému trestní politiky, který je orientován na uplatnění trestněprávního postihu a represivní strategie. A z druhého subsystému, jenž je orientován na provádění kriminálně preventivních opatření a na preventivní strategie (7, s. 181-183).

3.11 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba se řídí zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Jedná se o organizační složku státu a svou činnost zahájila k 1. lednu 2001.

Dle § 2 zákona o Probační a mediační službě se probací rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, kontrola trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů. Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediáci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného (29).

3.12 Prevence kriminality

V užším smyslu je prevence kriminality vykládána jako soubor různých aktivit mimotrestního charakteru, který je cílen na odstraňování, oslabování nebo neutralizaci kriminogenních faktorů, vedoucí k zastavení růstu kriminality nebo dokonce k jejímu snížení. Jde o vliv na kriminální faktory, na příčiny páčání trestné činnosti, na samotné potencionální pachatelé a také oběti. Patří sem i stavění zábran proti páčání trestné činnosti (7, s. 181-184).

Obsahovým zaměřením je prevence kriminality dělena na:

- prevenci sociální, která je zaměřena na sociální faktory kriminality,
- prevenci situační, jež je zaměřena na kriminogenní situace – snižování množství příležitostí k páčání trestné činnosti,
- prevenci viktimologickou, která je zaměřena na potencionální oběti trestné činnosti⁵ (30, s. 9-10).

Z hlediska okruhu adresátů preventivních aktivit je členěna na:

- prevenci primární, kde adresátem preventivních aktivit je veškeré obyvatelstvo nějakého celku (skupin obyvatel, některého místa, obce, kraje, státu),
- prevenci sekundární, kde adresátem preventivních aktivit je potenciální pachatel, potencionální oběť nebo kriminogenní situace,
- prevenci terciální, kde pozornost směřuje na kriminální recidivu u pachatele nebo viktimologickou recidivu u oběti (7, s. 200-202).

Jednotlivé prostředky kriminální prevence a druhy preventivních opatření se však v praxi vzájemně prolínají. Vznikají tak nejrůznější kombinace různých kategorií preventivní (praktické) aktivity.

3.13 Politika státu v oblasti vnitřní bezpečnosti

Bezpečnostní politika státu je společenská činnost, jejíž základ tvoří souhrn základních státních zájmů a cílů, jakož hlavní nástroje k jejich dosažení, směřující k zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků.

Bezpečnostní politiku tvoří:

- společná zahraniční a bezpečnostní politika – vznikla v roce 1992 (vstoupila v platnost v roce 1993) Maastrichtskou smlouvou a stala se druhým pilířem

---

⁵ Viktimností je myšlen souhrn předpokladů člověka k tomu, aby se stal obětí trestné činnosti

EU. Úkolem je koordinovat zahraniční a bezpečnostní politiky členských zemí EU. Cílem je posilování bezpečnosti EU, podpora mezinárodní spolupráce, rozvoj demokracie a právního státu aj.;

- Obranná politika – je přirozená a nepřetržitá část bezpečnostního úsilí státu. V souladu se zájmy ČR obranná politika stanovuje a realizuje politické přístupy ozbrojených sil, které jsou definované Bezpečnostní strategií ČR;
- Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti – hlavním cílem je formulace a realizace zásad, jež směřují k ochraně demokratického základu státu, vnitřně zabezpečit stát a veřejný pořádek. Soustavné analyzování vnitřní bezpečnosti a pořádku na území ČR, identifikace hrozeb, posuzování rizik a podání návrhů na eliminaci soustavně vykonává vláda. Hlavní prioritou je např.: zkvalitňování činnosti bezpečnostních složek ČR, boj proti terorismu a organizovanému zločinu, prosazení prevence ochrany veřejného zdraví aj.;
- Hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu – vytváří dané podmínky pro zajištění bezpečnosti státu, eliminuje bezpečnostní rizika v ekonomice (existující i potenciální). Hlavní prioritou je posilování makroekonomické stability, minimalizace zdrojů pro vznik hrozeb, minimalizace závislosti ekonomiky na dodávkách z nestabilních oblastí;
- Politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu – k zajištění bezpečnosti občanů a celé ČR je potřeba dobré informovanosti veřejnosti. Vláda informuje občany o bezpečnosti a vývoji bezpečného prostředí a o opatřeních, které se v této oblasti podnikají. Hlavní prioritou je informování veřejnosti o daných hrozbách, rizicích a o jejich opatřeních (33).

3.14 Stav, struktura a dynamika kriminality

Ze statistických údajů o kriminalitě je vyvozována základní kvantitativní charakteristika, jež se nazývá **stav kriminality**. Stav kriminality je dán počtem registrovaných trestných jednání či pachatelů a je vyjadřován absolutními čísly, nebo indexy (7, s. 59).

Struktura kriminality je složkou kvalitativní charakteristiky kriminality, kde se nachází diferencovanost prvků a vazeb mezi nimi. Umožňuje analyzovat kriminalitu na určitém území, určit složení podstatných druhů a forem trestné činnosti, dělit kriminalitu podle pohlaví, vzdělání, profese atd. (8, s. 16-17).

Dynamika kriminality je další charakteristikou kriminality, na kterou je nahlíženo jako na proces. Jsou tak sledovány pohyby a změny v trestné činnosti, jelikož zločinnost není statickým jevem, ale jevem, jenž se v prostoru a čase mění. Dynamika kriminality hraje důležitou roli ve snahách o předvídaní dalšího vývoje kriminality, tedy v kriminologickém prognózování. Dynamika kriminality bývá také označována jako tendence kriminality, nebo trend kriminality (7, s. 65).

3.15 Kriminální statistiky

Kriminální statistika je nejrozšířenější formou zkoumání kriminality. Ústřední otázkou, na kterou kriminální statistiky hledají zřetelnou odpověď, je rozsah kriminality. Statistiky se zajímají o počet odehraných zločinů v určeném časovém období a na určitém území. Mají-li statistiky mít smysl, je nutné si odeprít široce pojaté sociologické definice kriminality. Je třeba brát v potaz spolehlivá kritéria, podle kterých lze přesně zařadit jednotlivé jevy. Takovéto nároky u kriminality splňuje její úzká, trestněprávní definice kriminality.

Dobře srozumitelná jsou absolutní čísla, jež prozrazují rozsah kriminality. Je-li však potřeba zohlednit demografické vlivy, absolutní čísla již nestačí. Kriminologie tak potřebuje spolehlivější měřítko pro popis kriminality, které nachází v hodnotách intenzity kriminality, někdy označované také termínem úroveň kriminality. Intenzita přepočítává rozsah kriminality na počet obyvatel na určitém území a za sledované období. Výsledek je obvykle nazýván indexem kriminality (nejčastěji uváděném v poměru ku 100 000 obyvatel) a jeho vzorec vyjadřujeme (13, s. 61-66):

$$\text{Index kriminality} = \frac{\text{Počet trestných činů}}{\text{Počet obyvatel na daném území}} \times 100\,000. \quad (3.1)$$

4 Vlastní práce

Vlastní praktická část práce se věnuje statistické analýze a prognóze vývoje kriminality v České republice na základě vybraných ukazatelů kriminality v období let 2003 až 2017. Vytvořená databáze je statisticky vyhodnocena pomocí metod analýzy časových řad. Podkladové údaje jsou získány z databáze Evidenčně statistického systému kriminality Policie České republiky prostřednictvím Policejního prezidia České republiky a z databáze Českého statistického úřadu.

Nejprve byla analyzována celková kriminalita v České republice a následně byly provedeny analýzy jednotlivých druhů kriminalit, které mají významný podíl na celkové kriminalitě. Analyzovány tak byly majetková kriminalita, zbývající kriminalita, hospodářská kriminalita, ostatní kriminalita a násilná kriminalita. Analýzy jednotlivých druhů kriminalit jsou uvedené v tomto pořadí dle velikosti podílu na celkové kriminalitě, seřazené od největšího k nejmenšímu.

Analyzovány nebyly mravnostní kriminalita a vojenské a protiústavní činy, pro svůj zanedbatelný podíl 0,70 % na celkové kriminalitě.

4.1 Analýza vývoje celkové kriminality v České republice

Celková kriminalita v České republice byla analyzována ve třech ukazatelích. Jsou jimi počet registrovaných případů celkové kriminality, index kriminality a objasněnost celkové kriminality. Kapitola 4.1.4 se věnuje struktuře celkové kriminality.

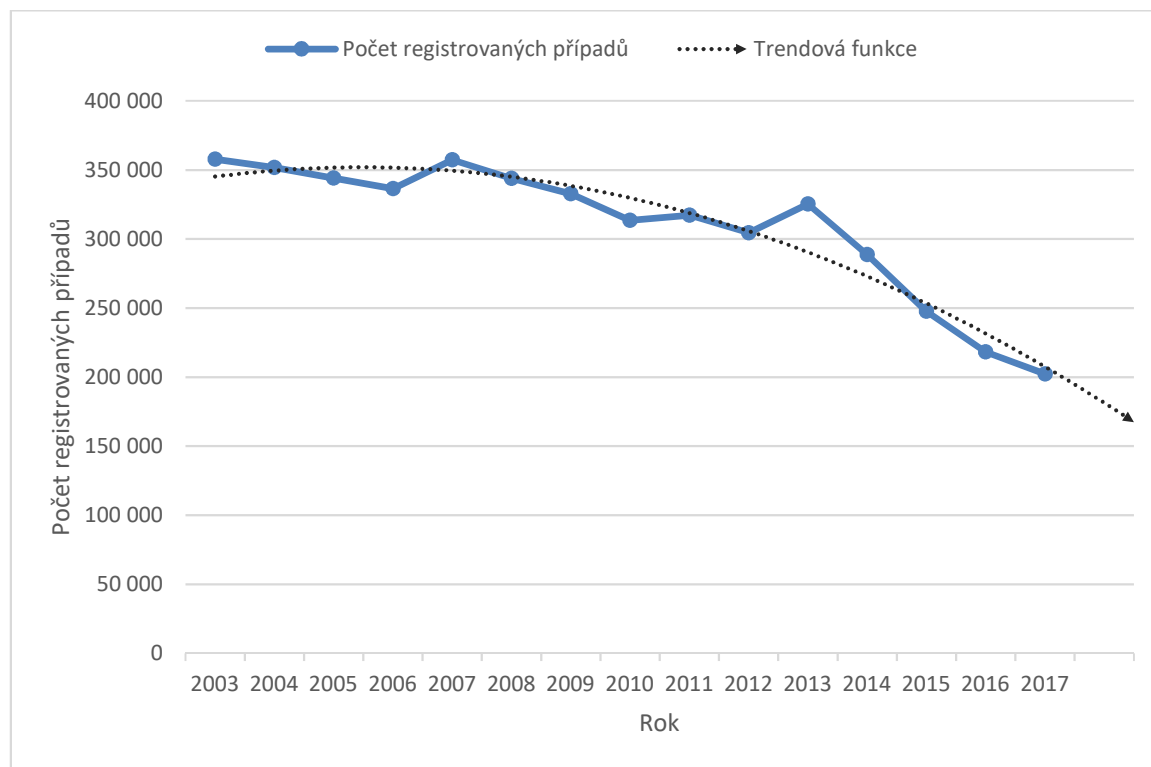
4.1.1 Počet registrovaných případů celkové kriminality

Prvním analyzovaným ukazatelem kriminality je celkový počet registrovaných trestných činů spáchaných na území České republiky ve sledovaném období let 2003 až 2017. V celém období patnácti let bylo celkem registrováno 4 641 105 skutků a škod. Průměrně tak ročně bylo registrováno 309 407 případů.

Graf 1 ukazuje dynamiku celkového počtu registrovaných případů kriminality ve sledovaném období. Z grafu je patrné, že sledovaný ukazatel má v celém období klesající tendenci s výjimkou let 2007, 2011 a 2013, kdy registrovaný počet naopak vždy jednorázově meziročně vzrostl. V průměru tak docházelo k meziročnímu úbytku počtů

registrovaných případů o 3,99 %, tj. 11 103 případů. Je tak patrný značný úbytek z původního počtu 357 740 případů v roce 2003 na počet 202 303 případů v roce 2017.

Graf 1: Počet registrovaných případů celkové kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Z pohledu statistiky o kriminalitě je období let 2003 až 2017 možné hodnotit pozitivně. V průběhu celého období dochází k trvalému poklesu evidované trestné činnosti. Roky 2003 až 2006 jsou považovány za pokračování nepříliš výrazného období stagnace kriminality, respektive stálého velmi pozvolného poklesu s průměrným meziročním úbytkem 2,02 %, tj. 7 098 registrovaných případů. V roce 2007 došlo k narušení tohoto trendu jednorázovým meziročním přírůstkem ve výši 6,23 %, tj. 20 945 registrovaných případů kriminality. Tento nárůst byl zapříčiněn nabytím účinnosti zákona č. 411/2005 Sb.⁶

⁶ Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné

v červenci 2006, který kriminalizoval řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a současně upravoval trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství. V roce 2007 došlo navíc k novelizaci trestního zákoníku a trestního řádu v souvislosti se vstupem České republiky do Schengenského prostoru. Následuje období let 2008 až 2012, které navazuje na trend trvalého mírného poklesu známého před rokem 2007. Meziroční úbytek 3,15 %, tj. 10 573 evidovaných kriminálních případů toto potvrzuje. 1. ledna 2010 vešel v platnost nový trestní zákoník, ale očekávaný dopad na statistiky kriminality však nebyl zaznamenán, alespoň ne z pohledu celkové kriminality. Příčinou je, že přes platnost nového trestního zákoníku nebyly provedeny žádné závažnější úpravy v metodice zpracování statistiky kriminality, která pochází již z roku 1972. Následující rok 2011 naopak překvapivě narušil trvalý pokles velmi mírným nárůstem meziročního přírůstu 1,21 %, tj. 3 790 registrovaných kriminálních případů. Nárůst není považovaný za významný a byl především ovlivněn zvýšeným počtem evidovaných případů násilné kriminality. Naopak významným byl rok 2013, v němž došlo k meziročnímu růstu o 6,84 %, tj. 20 838 případů. 1. ledna 2013 byla vyhlášena amnestie prezidenta republiky. Došlo tak k amnestování 111 263 osob a jen do konce roku 2013 bylo zaznamenáno přes 5 tisíc objasněných kriminálních skutků spáchaných amnestovanými pachateli. O množství spáchaných neobjasněných trestných činů amnestovanými je možné jen spekulovat. Zbytek sledovaného období až do roku 2017 pak již zaznamenal klesající trend kriminality s průměrným meziročním úbytkem 11,20 %, tj. 30 766 registrovaných kriminálních činů za rok.

Tato čísla ukazují na dlouhodobý klesající trend počtu registrovaných kriminálních případů, jehož meziroční úbytky mají tendenci se v čase neustále zvětšovat. To potvrzuje i skutečnost, že roky s nejnižším tempem úbytku jsou právě první roky sledovaného období 2004, 2005 a 2006 (1,71 % - 2,21 %). Naopak v posledních letech 2014, 2015 a 2016 jsou hodnoty tempa úbytku nejvyšší (11,28 % - 14,21 %).

---

způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Pro predikci dalšího vývoje počtu celkem registrovaných případů kriminality byla vypočítána trendová funkce, která má parabolický trend a jejíž tvar je

$$T_t = 338626 + 7612,8t - 1090,2t^2. \quad (4.1)$$

Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,9268$ a index korelace $I = 0,9627$. Z indexu determinace vyplývá, že model trendu z 92,68 % popisuje skutečný vývoj počtu celkem registrovaných případů kriminality. Z Indexu korelace vyplývá, že model trendu z 96,27 % vystihuje zákonitosti vývoje počtu celkem registrovaných případů kriminality.

Z trendové funkce byl vypočítán bodový odhad počtu celkem registrovaných případů kriminality pro rok 2018 ve výši 181 340 případů a pro rok 2019 ve výši 152 976 případů. Tempo meziročního úbytku by tak bylo pro rok 2018 10,36 %, tj. 20 963 případů a pro rok 2019 15,64 %, tj. 28 364 registrovaných případů kriminality. Predikce tak předpokládá další klesající trend s mírně se zvyšujícím meziročním úbytkem.

4.1.2 Index kriminality

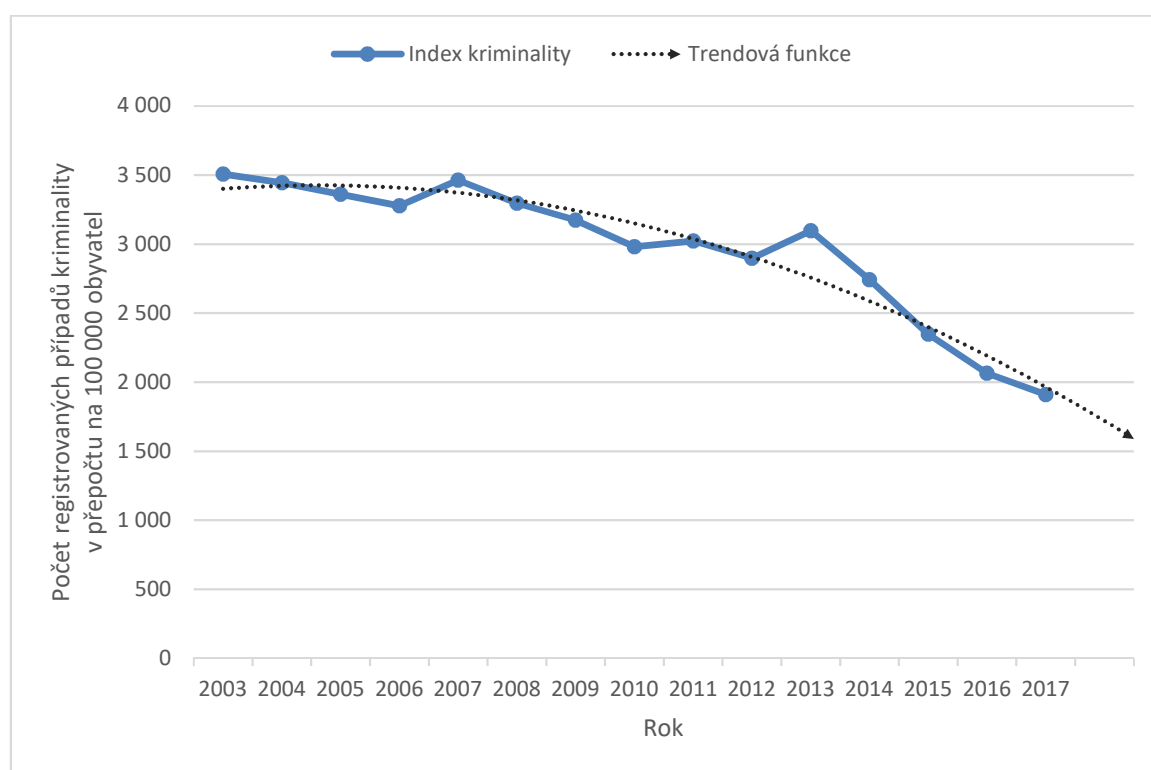
Absolutní čísla prozrazují rozsah registrované celkové kriminality v České republice. Pro stanovení hodnot intenzity kriminality však nejsou dostatečná. V takovém případě je potřeba zohlednit demografické vlivy. Intenzita kriminality je tak vyjadřována tzv. indexem kriminality (v tomto případě uváděném v přepočtu na 100 000 obyvatel). Vývoj indexu kriminality v čase je znázorněn v grafu 2.

Index kriminality ve sledovaném období let 2003 až 2017 dosahoval průměrné roční hodnoty 2 972 na 100 000 obyvatel. Z dlouhodobého hlediska má index kriminality klesající tendenci, kterou narušují roky 2007, 2011 a 2013, kdy byl zaznamenán nárůst hodnot. Hodnoty indexu kriminality se tak pohybují od 3 507 v roce 2003 do 1 910 v roce 2017. Průměrný meziroční úbytek činí 4,25 %, tj. pokles o hodnotu 114 indexu kriminality.

V období 2003 až 2006 činil průměrný meziroční úbytek 2,23 %, tj. hodnota 77 indexu kriminality. V roce 2007 byl zaznamenán meziroční přírůstek 5,65 %, tj. hodnota

185 indexu kriminality způsobený nabytím účinnosti zákona č. 411/2005 Sb.⁷. Následovalo další období pozvolného poklesu v letech 2007 až 2012 s průměrným meziročním poklesem 3,50 %, tj. hodnota 113 indexu kriminality. V roce 2013 nastal meziroční přírůstek o 6,83 %, tj. hodnota 198 indexu kriminality vlivem trestné činnosti páchané amnestovanými pachateli omilostněnými amnestií prezidenta republiky 1. ledna 2013. V posledním období let 2013 až 2017 byl již pokles s průměrným meziročním úbytkem 11,37 %, tj. hodnota 296 indexu kriminality.

Graf 2: Index kriminality

Zdroj: (35), (34), vlastní zpracování

⁷ Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

I v tomto případě zkoumaného ukazatele indexu kriminality je potvrzen dlouhodobý klesající trend a skutečnost, že dochází v čase ke zvyšování meziročních úbytků. Index kriminality vychází z absolutních čísel počtu registrovaných případů celkové kriminality a počtu obyvatel⁸ České republiky. Ze vzájemného srovnání grafického vyobrazení vývoje celkové kriminality v grafu 1 a indexu kriminality v grafu 2 se může zdát, že se jedná o jeden a ten samý ukazatel. Teprve až vzájemné srovnání číselných hodnot analýzy elementárních charakteristik ukazuje, že vývoj indexu kriminality je dynamičtější než vývoj absolutních hodnot celkové kriminality. (Celková kriminalita má ve sledovaném období průměrný koeficient růstu 0,9601 a index kriminality má průměrný koeficient růstu 0,9576). Tento rozdíl v dynamice obou ukazatelů způsobuje rostoucí počet obyvatel České republiky.

Pro odhad dalšího vývoje indexu kriminality byla vybrána kvadratická vyrovnávací křivka a má tvar

$$T_t = 3360 + 50,096t - 9,5386t^2. \quad (4.2)$$

Vhodnost modelu trendu je ověřena indexem determinace $I^2 = 0,9335$ a indexem korelace $I = 0,9662$. Index determinace říká, že model trendu je z 93,35 % popisuje skutečný vývoj indexu kriminality a index korelace říká, model trendu vystihuje zákonitosti vývoje indexu kriminality z 96,62 %.

Hodnoty bodového odhadu indexu kriminality pro rok 2018 činí 1 720 a pro rok 2019 činí 1 455. Tempo meziročního úbytku indexu kriminality by tak bylo pro rok 2018 9,98 %, tj. hodnota 191 indexu kriminality a pro rok 2019 15,39 %, tj. hodnota 265 indexu kriminality. V následujících dvou letech tak i s přihlédnutím k vývoji počtu obyvatel v České republice se dá očekávat další pokles hodnot indexu kriminality s rostoucím meziročním úbytkem. Z pohledu registrované kriminality je tak očekávaný vývoj indexu kriminality pozitivně hodnocen, jelikož počet registrovaných případů kriminality v přepočtu na počet obyvatel bude nadále klesat, a to zvyšujícím se tempem.

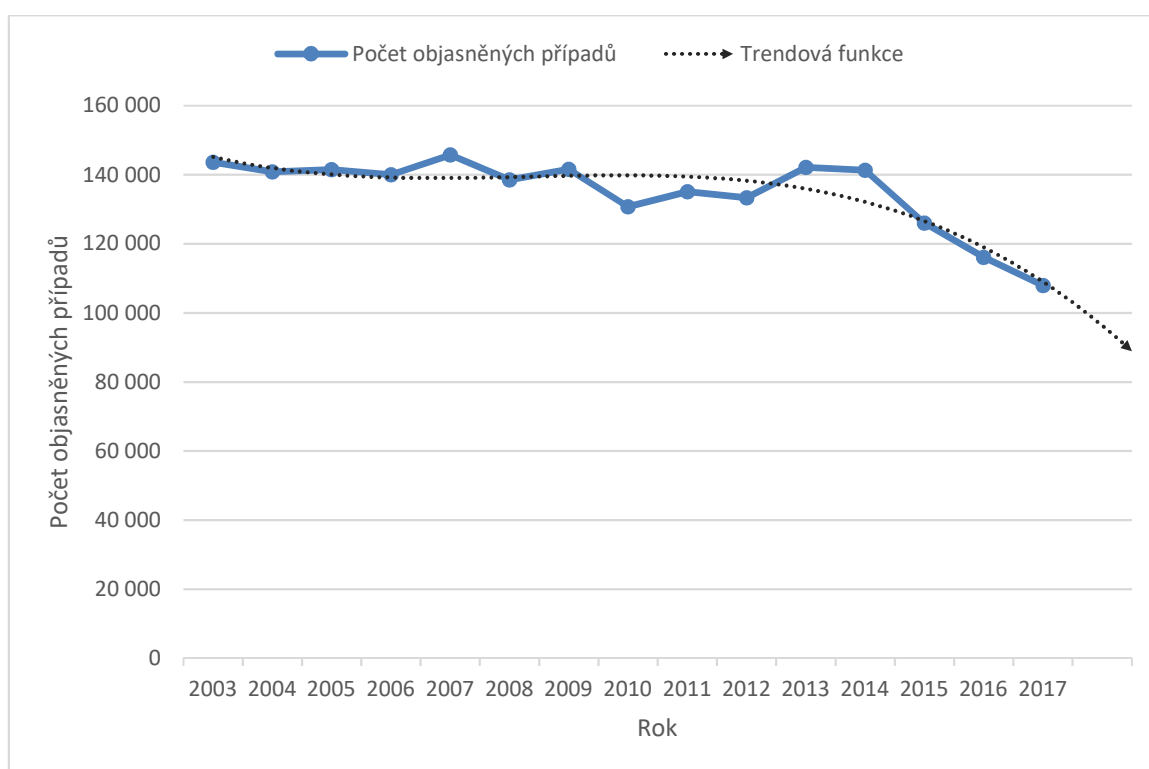
---

⁸ Vývoj počtu obyvatel je uveden v příloze 3.

4.1.3 Objasněnost celkové kriminality

Dalším sledovaným ukazatelem celkové kriminality v České republice je počet jejích objasněných případů. Vývoj počtu objasněných případů celkové kriminality za sledované období let 2003 až 2017 je vyobrazen v grafu 3. V průběhu sledovaných 15 let bylo celkem objasněno 2 025 041 případů. V rámci sledovaného období pak bylo v průměru každý rok objasněno 135 000 případů.

Graf 3: Počet objasněných případů celkové kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Z grafu 3 je možné vysledovat celkovou klesající tendenci počtu objasněných případů. Průměrně v celém období docházelo k meziročnímu úbytku 2,02 %, tj. 2 552 objasněných případů. Období let 2003 až 2009 bylo s výjimkou roku 2007 stabilní. Průměrný meziroční přírůstek v tomto období činil 0,37 %, tj. 529 případů ročně. V roce 2007 došlo k nárůstu počtu objasněných případů oproti roku 2006 o 4,08 %, tj. o 5 720 případů. Tato odchylka v podstatě sleduje stejnou zaznamenanou odchylku v případě počtu

registrovaných případů celkové kriminality zapříčiněnou nabytím účinnosti zákona č. 411/2005 Sb.⁹, který kriminalizoval řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění. Vzhledem k velkému registrovanému počtu tohoto trestného činu a skutečnosti, že u tohoto činu policie zjistila pachatele vždy na místě, se tak prokazatelně projevil značný vliv i na vlastní míru objasněnosti celkové kriminality. V roce 2010 došlo k meziročnímu úbytku 7,68 %. V následujícím roce 2011 byl zaznamenán opět mírný přírůstek o 3,38 % a ve zbylém období by již následoval setrvalý pokles hodnot, kdyby nebylo roku 2013, kdy došlo k meziročnímu přírůstku 6,62 %. I v tomto případě přírůstky v letech 2011 a 2013 jsou ovlivněné počty registrovaných případů celkové kriminality, které v těchto letech také rostly. Především růst v roce 2013, který poměrnou částí kopíroval růst celkového počtu registrované celkové kriminality, zapříčiněný amnestií prezidenta republiky 1. ledna 2013. Jedinou významnou odchylkou je rok 2014, kdy počet objasněných případů celkové kriminality neměl takový úbytek, jaký by se dal čekat ve srovnání s počtem registrovaných případů celkové kriminality. Rok 2014 byl historicky nejúspěšnějším rokem, co se počtu dodatečně objasněných případů týká. V roce 2014 bylo dodatečně objasněno 15 097 případů registrované kriminality. I zde se ještě projevovala vlna zvýšená amnestií prezidenta republiky, která se týkala více jak 111 tisíc osob. Následující zbylá léta 2010 až 2017 jsou obdobím, ve kterém došlo k průměrnému meziročnímu úbytku 2,70 %, tj. 3 260 objasněných případů.

Odhad budoucího vývoje počtu objasněných případů celkové kriminality byl proveden na základě kubické vyrovnávací křivky, jež má tvar

$$T_t = 150073 - 5796,2t + 977,4t^2 - 51,562t^3. \quad (4.3)$$

Z vypočteného indexu determinace $I^2 = 0,8075$ vyplývá, že zvolená vyrovnávací křivka z 80,75 % popisuje skutečný trend počtu objasněných případů celkové kriminality. Index

---

⁹ Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

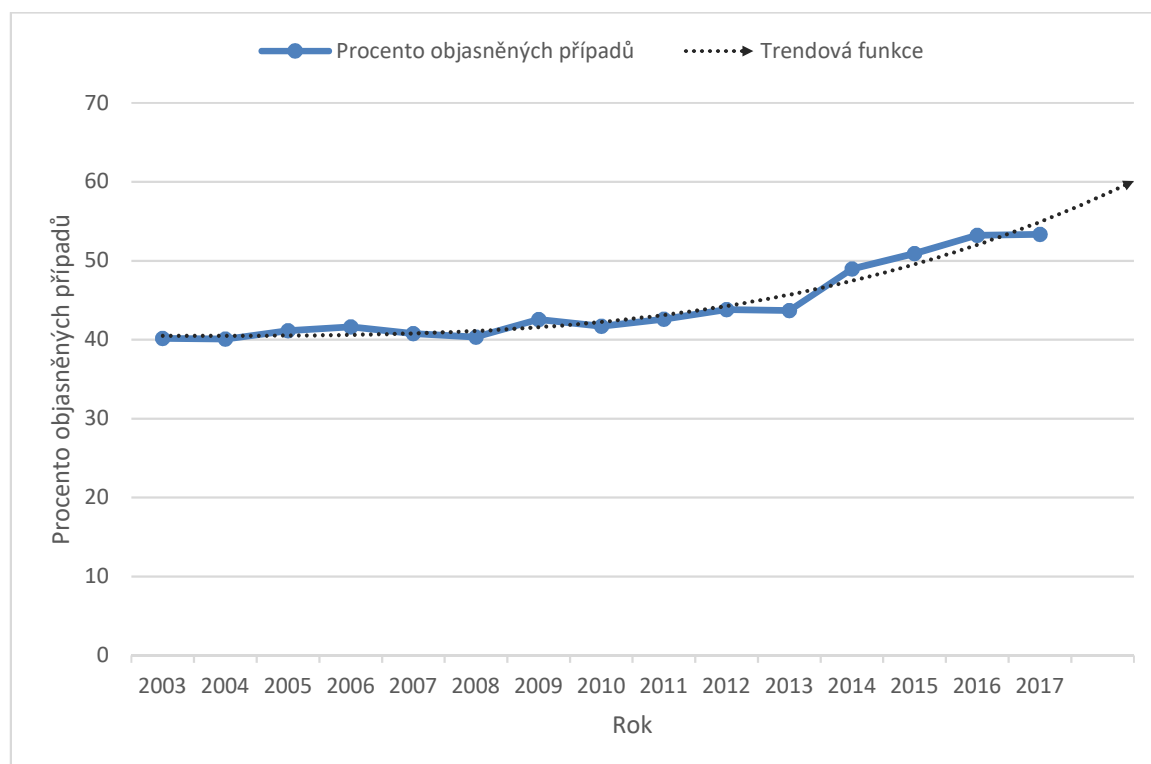

korelace $I = 0,8986$ prozrazuje, že vyrovnávací křivka z 89,86 % vystihuje zákonitosti vývoje počtu objasněných případů celkové kriminality.

Za pomoci výpočtu bodového odhadu byl zjištěn odhad, že v roce 2018 je předpokládán meziroční úbytek 10,72 %, tj. 11 570 případů a v roce 2019 16,26 %, tj. 15 668 objasněných případů celkové kriminality.

Pokud je klesající trend počtu registrovaných případů celkové kriminality vnímán jako pozitivní vývoj v oblasti kriminality a bezpečnosti (snižuje se kriminalita), působí pak klesající vývoj počtu objasněných případů celkové kriminality naopak jako negativní (snižuje se počet objasněných případů). Pokud však oba tyto ukazatele budou dány do vzájemného poměru, vznikne tak následující graf 4, kde je patrný podíl objasněných případů na počet registrovaných případů celkové kriminality.

Graf 4: Podíl objasněných případů z počtu registrovaných případů celkové kriminality

Vlastní zpracování

Za celé sledované období činí průměrný roční podíl objasněných případů 44,33 % z celkového počtu registrované celkové kriminality. Vývoj tohoto podílu má celkově rostoucí tendenci, a to od nejnižší hodnoty 40,07 % k té nejvyšší v posledním sledovaném

roce 2017 s hodnotou 53,35 % objasněných případů. Období let 2003 až 2008 bylo obdobím stagnace, kdy se hodnoty pohybovaly mezi 40,07 % a 41,63 % s průměrným meziročním přírůstkem 0,08 %. V následujícím období 2009 až 2013 došlo k nepatrnému růstu a hodnoty se pohybovaly mezi 41,72 % a 43,80 % s průměrným meziročním přírůstkem 0,67 %. V posledním období let 2014 až 2017 je již patrný mírný růst a hodnoty se v něm pohybují mezi 48,96 % a 53,35 % s průměrným meziročním přírůstkem 2,90 %, tj. roční přírůstek o 1,46 procentního bodu podílu objasněných případů na počet registrovaných případů celkové kriminality.

Pro trendovou funkci, ke stanovení odhadu dalšího vývoje podílu objasněných případů byla zvolena kubická vyrovnávací křivka, která má tvar

$$T_t = 40,52 - 0,0024t - 0,0151t^2 + 0,0053t^3. \quad (4.4)$$

Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,9498$ a z něj index korelace $I = 0,9746$. Z indexu determinace vyplývá, že zvolený model trendu z 97,46 % popisuje skutečný vývoj podílu objasněných případů z počtu registrovaných případů celkové kriminality. Z indexu korelace vyplývá, že model vystihuje zákonitosti vývoje podílu objasněných případů z 97,46 %.

Z trendové funkce byl vypočítán bodový odhad podílu objasněných případů z počtu registrovaných případů celkové kriminality pro rok 2018 ve výši 58,33 %. Tato hodnota odpovídá tempu přírůstku 9,33 %, tj. 4,98 procentního bodu podílu. Pro rok 2019 byl vypočítán stav podílu 62,15 % objasněných případů s tempem přírůstku 6,56 %, tj. 3,83 procentního bodu podílu objasněných případů z počtu registrovaných případů celkové kriminality. Pokud tedy počet objasněných případů dáme do souvislosti s celkovým počtem registrované kriminality, nepůsobí tento trend negativně, ale naopak pozitivně. V procentuálním vyjádření se policii podařilo vyřešit a dle predikce i v budoucnu bude dařit objasňovat čím dál tím větší podíl registrovaných trestných činů celkové kriminality.

4.1.4 Struktura celkové kriminality

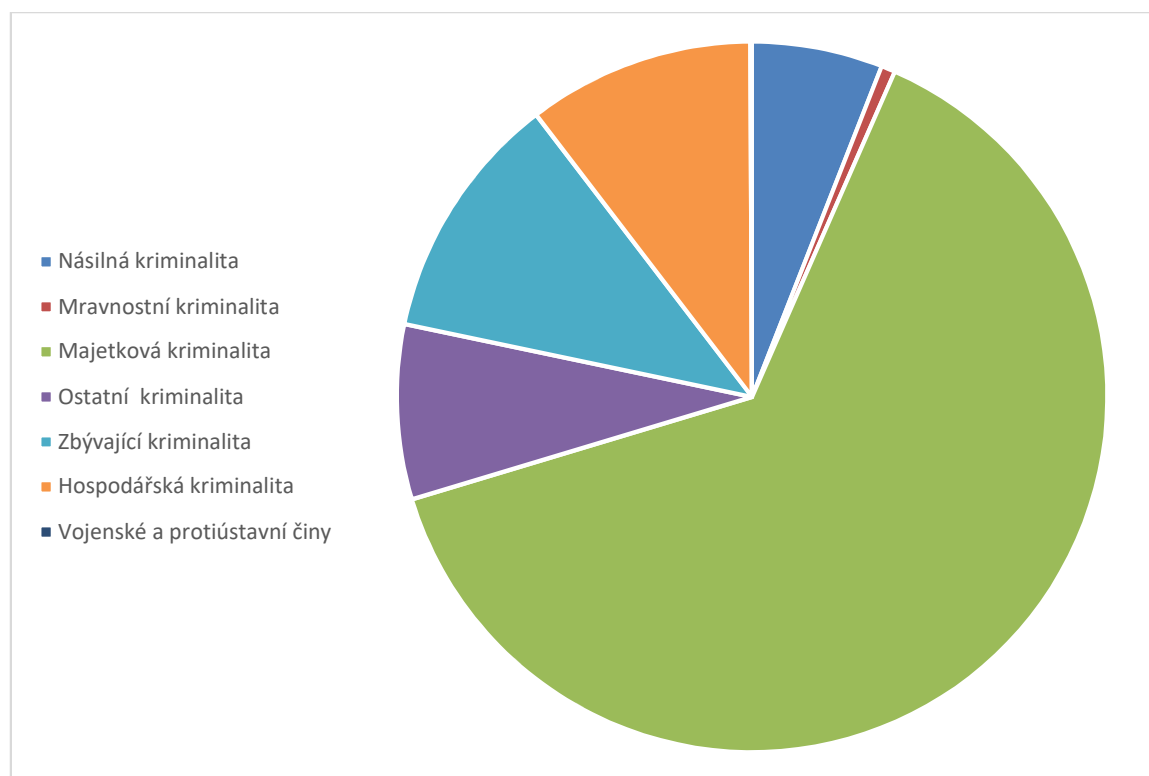
Analýzou celkové kriminality ve sledovaném období let 2003 až 2017 byl zjištěn dlouhodobě stabilizovaný stav registrované kriminality v České republice. V období je patrný postupný pozitivní vývoj ze stagnace, respektive velmi mírného poklesu, ke stále se

zvyšujícímu snižování počtu registrovaných případů celkové kriminality. S rostoucím počtem obyvatel České republiky tak současně ještě pozitivněji vypadá vývoj indexu kriminality. S objasněností v absolutních číslech sledujeme spíše negativní vývoj, avšak v poměru k počtu registrovaných případů již pozitivní vývoj vysledovat lze.

Celková kriminalita však má svou strukturu a skládá se z několika různých oblastí kriminality. Jak se jednotlivé druhy kriminality podílejí na celkové kriminalitě a je jejich stav opravdu dlouhodobě stabilizovaný?

Celková kriminalita se skládá z násilné kriminality, mravnostní kriminality, majetkové kriminality, hospodářské kriminality, ostatní kriminality, zbývající kriminality a z vojenských a protiústavních činů.

Graf 5: Struktura celkové kriminality

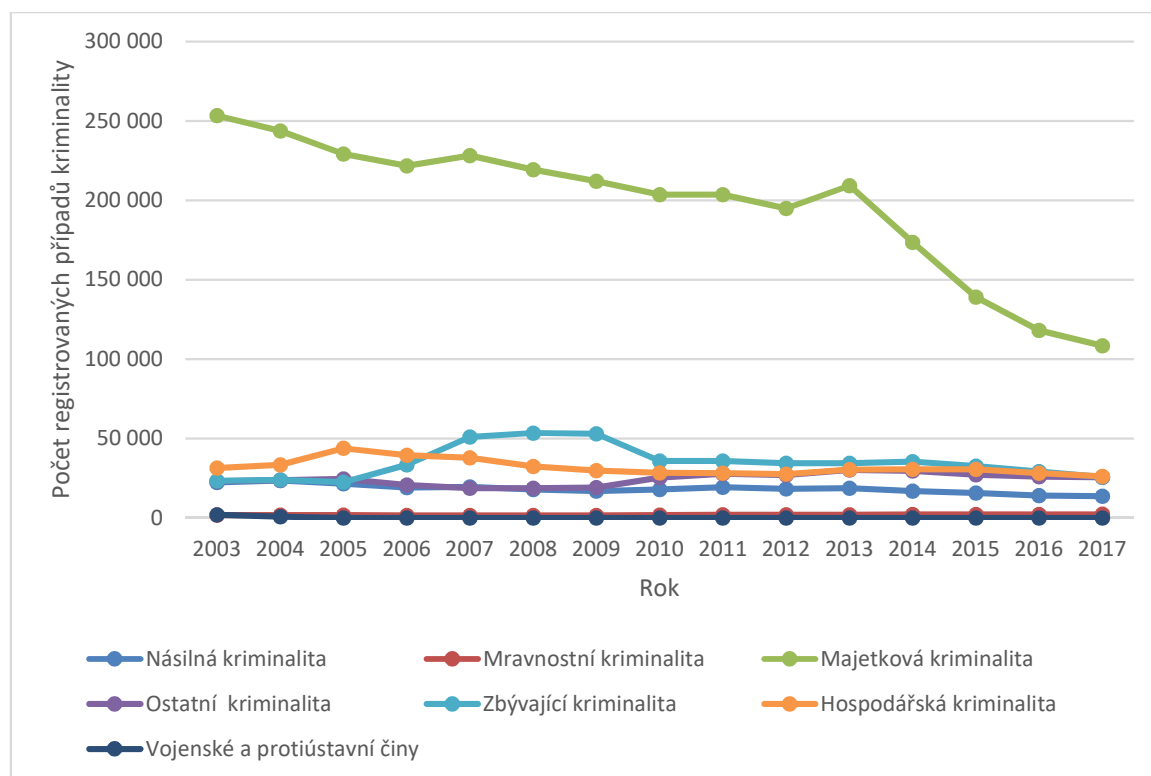
Zdroj: (34), vlastní zpracování

Koláčový graf 5 prozrazuje, jakými částmi se jednotlivé druhy kriminality podílely na celkové kriminalitě ve sledovaném období let 2003 až 2017. Největší podíl ve výši 63,76 % celkové kriminality má majetková trestná činnost. Druhý největší podíl 11,32 % patří zbývající kriminalitě, následuje hospodářská kriminalita s podílem ve výši 10,32 %,

ostatní kriminalita s podílem ve výši 7,95 %, násilná kriminalita s podílem ve výši 5,95 %. Nejmenší část kriminality zobrazené na grafu 5 červenou barvou patří mravnostní kriminalitě, která se na celkové kriminalitě podílí 0,63 % případů. Posledním druhem kriminality jsou vojenské a protiústavní činy s 0,07 % podílem na celkové kriminalitě. Minimální podíl vojenských a protiústavních činů na celkové kriminalitě se nepodařilo na grafu 5 v patřičném měřítku ani zachytit.

V grafu 6, kde je znázorněn vývoj jednotlivých druhů kriminality ve sledovaném období let 2003 až 2017, výrazně svými hodnotami dominuje majetková kriminalita, a to v celém sledovaném období. Časové řady ostatních druhů kriminalit jsou tak zhuštěny do spodní čtvrtiny grafu, kde v poměru k majetkové kriminalitě působí nepřehledně.

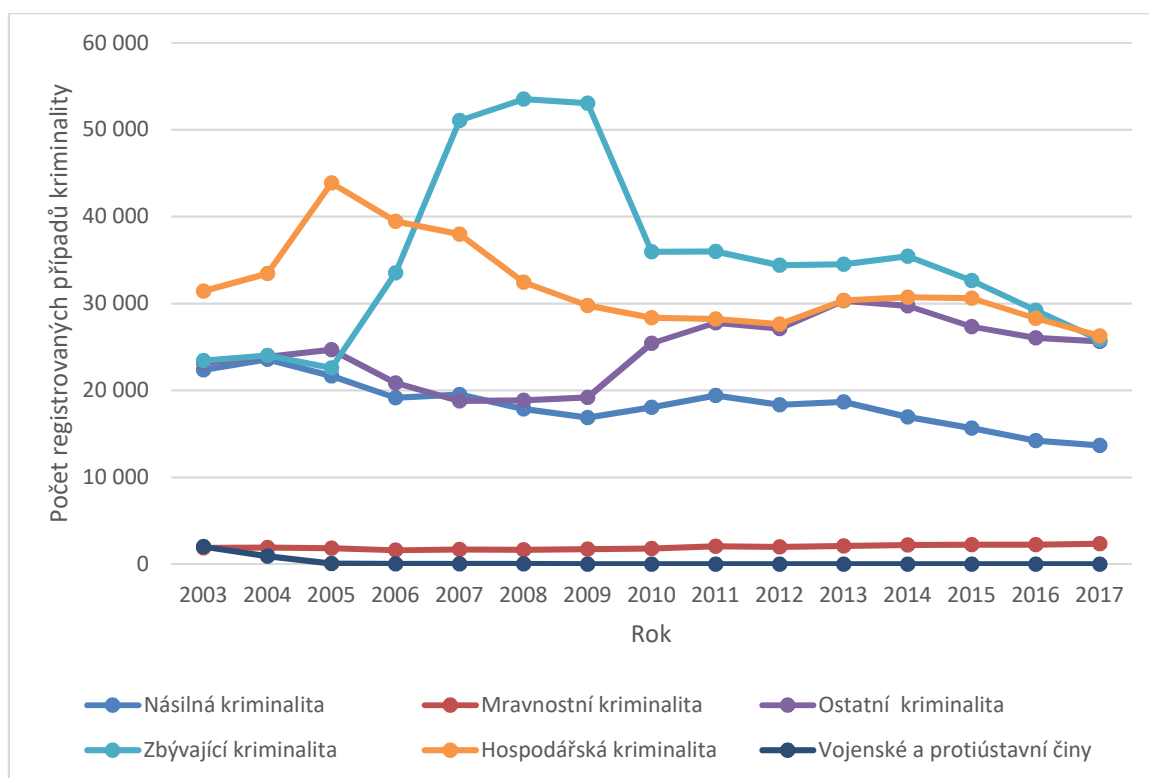
Graf 6: Vývoj jednotlivých druhů kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Pro lepší vyobrazení trendů ostatních druhů kriminalit (mimo majetkové kriminality) byl vytvořen graf 7, na němž lze již více rozeznat průběhy jednotlivých druhů kriminalit a současně i jednotlivé trendy vzájemně porovnat.

Graf 7: Vývoj jednotlivých druhů kriminalit mimo majetkové kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Z obou grafů 6 a 7 vyplývá, že dlouhodobě stabilní stav z pohledu na celkovou kriminalitu není způsoben stabilitou všech složek celkové kriminality, tj. jednotlivými druhy kriminality. U hospodářské kriminality, ostatní kriminality a zbývající kriminality byly zaznamenány výrazné změny v průběhu sledovaného období let 2003 až 2017, které se v několika případech dokonce vzájemně překrývají.

Z pohledu vlivu na celkovou kriminalitu lze jednotlivé druhy kriminality rozdělit do tří skupin:

- První skupinu tvoří pouze jediný druh a tím je majetková kriminalita. Její podíl na celkové kriminalitě ve sledovaném období činí 63,76 %. Je tak nejvýznamnější složkou celkové kriminality. Její trend je v podstatě předlohou trendu celkové kriminality. Tvar obou trendů, tj. celkové kriminality a majetkové kriminality je v celém sledovaném období téměř totožný.

- Druhou skupinu tvoří zbývající kriminalita, hospodářská kriminalita, ostatní kriminalita a násilná kriminalita. Tyto čtyři složky se podílí z 35,54 % na celkové kriminalitě. Tato skupina je tak složkou celkové kriminality se středním významem. Ovlivňuje celkovou kriminalitu středně významným způsobem, ale není příliš schopná změnit tvar trendu celkové kriminality.
- Třetí poslední skupinu tvoří mravnostní kriminalita a vojenské a protiústavní činy. Tato skupina zastupuje pouhých 0,70 % podílu na počtu registrovaných případů celkové kriminality. Význam této skupiny pro celkovou kriminalitu je tak téměř nulový (bez ohledu na závažnost trestných činů, které do těchto dvou druhů kriminality patří).

Práce se dále bude zabývat analýzou jednotlivých druhů kriminality s vysokým a středním významem pro celkovou kriminalitu, tj. majetkovou kriminalitou, zbývající kriminalitou, hospodářskou kriminalitou, ostatní kriminalitou a násilnou kriminalitou.

4.2 Analýza vývoje majetkové kriminality v České republice

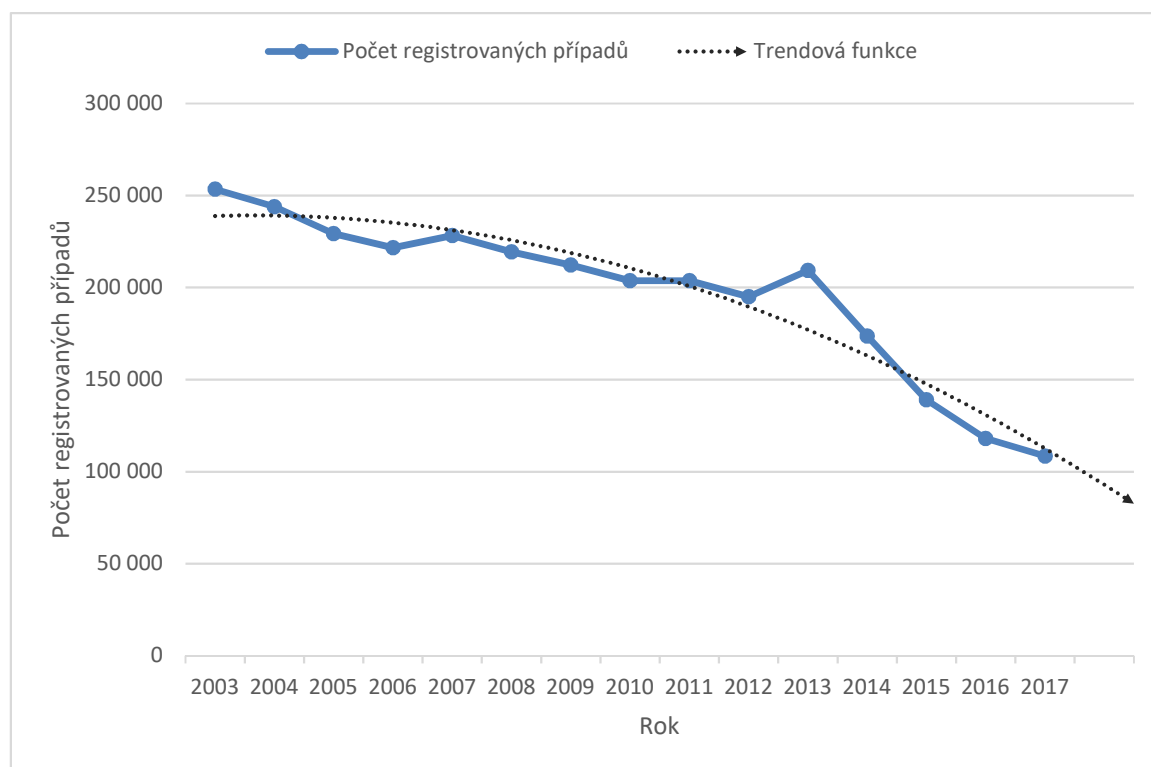
Analýzou vývoje celkové kriminality v České republice bylo zjištěno, že majetková kriminalita ovlivňuje celkovou kriminalitu největším podílem. Ve sledovaném období let 2003 až 2017 tak z celkového počtu 4 641 105 registrovaných případů celkové kriminality patří 2 958 942 případů majetkové kriminalitě. Majetková kriminalita se tak podílí z 63,76 % na celkové kriminalitě. V období patnácti let tak v průměru připadlo na jeden rok 197 263 případů majetkové kriminality.

V grafu 8 je vidět celkový klesající trend počtu registrovaných případů majetkové kriminality. V prvním roce sledovaného období, roce 2003, byl registrován nejvyšší počet registrovaných případů majetkové kriminality, který činil 253 372. V posledním roce sledovaného období, roce 2017, byl registrován naopak nejnižší počet registrovaných případů majetkové kriminality a ten činil 108 497. Došlo tak ke snížení počtu ročně registrovaných případů o 144 875, tj. pokles o 57,18 %. To zcela jednoznačně je považováno za pozitivní vývoj z hlediska registrované kriminality. V průměru tak v uvedeném období docházelo k meziročnímu úbytku 5,88 %, tj. 10 348 případů.

V období let 2003 až 2006 byl zaznamenán průměrný meziroční úbytek 4,35 %, tj. 10 555 případů. Tento mírně klesající trend byl důsledkem několika faktorů. Prvním je

změna trestní legislativy, která již v roce 2002 zvýšila více než dvojnásobně hranice způsobené trestným činem. Hranice škody se tak výrazně změnila z původních 2 000,- Kč na 5 000,- Kč. Tím došlo k dekriminalizaci mnoha činů páchaných proti majetku, které nově byly evidovány jen jako přestupky. Za snížením počtu krádeží věcí z aut a dalších krádeží stojí omezené obchodování se zbožím v zastavárnách. Toto omezení přinesla novela zákona o živnostenském podnikání. Dalšími faktory jsou změny v obchodním a občanském právu, ale i v jiných právních předpisech, především v pojišťovnictví. S těmito změnami částečně souvisí přesun malé části majetkové kriminality do kriminality hospodářské.

Graf 8: Počet registrovaných případů majetkové kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

V roce 2007 došlo k mírnému nárůstu majetkové kriminality o 2,96 %, tj. o 6 559 případů proti předešlému roku 2006. V analýze celkové kriminality je rok 2007 spojován především s kriminalizací řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění. Ovšem tento trestný čin nespadá do majetkové kriminality, ale do zbývající kriminality. Za zvýšením počtu majetkové kriminality v tomto roce stojí mimořádný mírný nárůst počtu

krádeží vloupáním do ostatních objektů a krádeží věcí z aut. V období let 2007 až 2012 pokračoval trend mírného poklesu počtu registrovaných případů majetkové kriminality. V tomto období činil průměrný meziroční úbytek 3,10 %, tj. 6 659 případů. Na klesajícím trendu se nejvíce podílely menší počty krádeží věcí z automobilů a samotných krádeží motorových vozidel. Amnestie prezidenta republiky 1. ledna 2013 ovlivnila všechny druhy kriminality. Nejvíce však kriminalitu majetkovou. Majetková kriminalita zaznamenala v roce 2013 nárůst o 7,38 %, tj. 14 381 případů oproti předchozímu roku 2012. Statistiku majetkové kriminality v tomto roce nejvíce ovlivnily trestné činy krádeží prostých, krádeží vloupáním a krádeží motorových vozidel. Poslední období v letech 2013 až 2017 je obdobím s největším úbytkem počtu registrovaných majetkových trestných činů. Průměrný meziroční pokles činil velmi pozitivních 15,15 %, tj. 25 213 případů. Výrazněji tak pokračuje trend z předchozích let, kdy dochází k čím dál větším úbytkům majetkové trestné činnosti, především již zmiňovaných trestných činů krádeže prosté, krádeže vloupáním a navíc i vloupání do bytů a rodinných domů.

Pro výpočet odhadu budoucího vývoje majetkové kriminality byla vybrána kvadratická vyrovnávací křivka, která má tvar:

$$T_t = 237253 + 2335,2t - 709,75t^2. \quad (4.5)$$

Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,9231$ a index korelace $I = 0,9608$. Z indexu determinace lze konstatovat, že model trendu z 92,31 % popisuje skutečný vývoj počtu registrovaných případů majetkové kriminality. Z indexu korelace lze konstatovat, že trendový model z 96,08 % vystihuje zákonitosti vývoje počtu registrovaných případů majetkové kriminality.

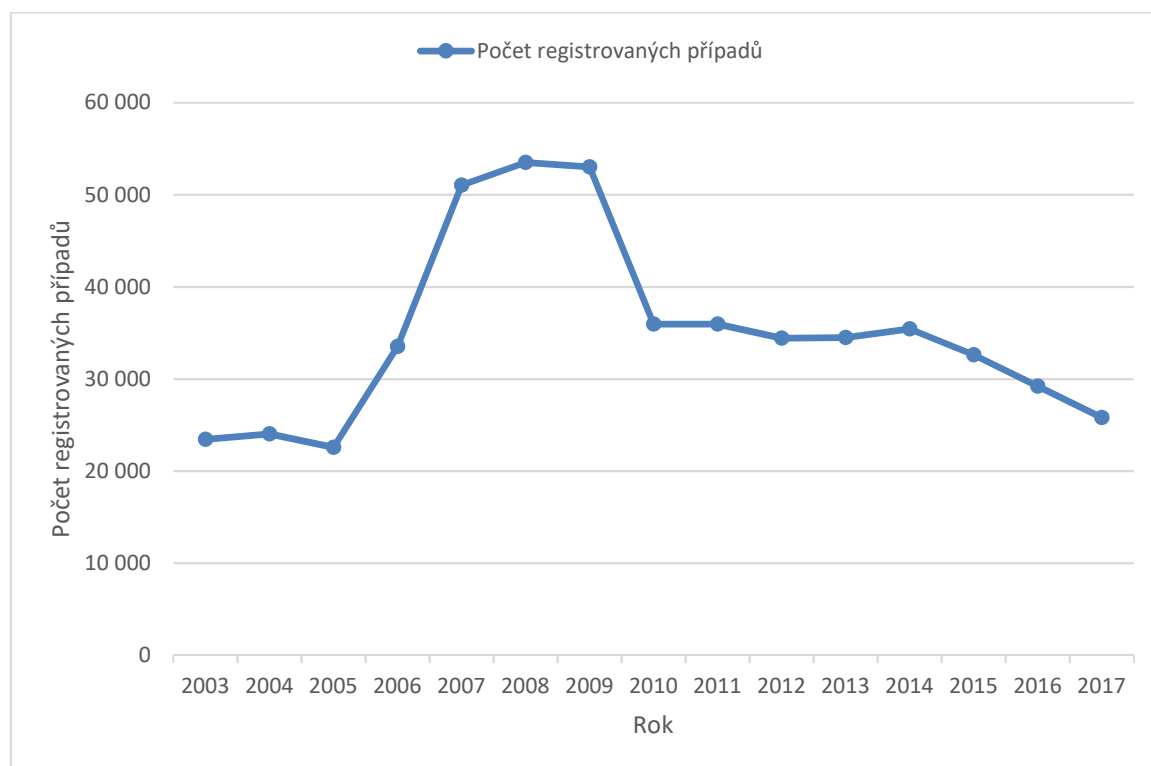
Z trendové funkce byl vypočítán bodový odhad počtu registrovaných případů majetkové funkce pro roky 2018 a 2019. V roce 2018 lze předpokládat meziroční úbytek ve výši 15 577 registrovaných případů, tj. tempo úbytku 14,35 %. V roce 2019 lze předpokládat další meziroční úbytek o 21 086 registrovaných případů, tj. tempo úbytku 22,69 %. V letech 2018 a 2019 se předpokládá další klesající trend se zvyšujícím se meziročním úbytkem.

4.3 Analýza vývoje zbývající kriminality v České republice

Zbývající kriminalita registrovala ve sledovaném období let 2003 až 2017 celkem 525 300 případů. Na celkové kriminalitě se tak podílela z 11,32 %. Za celé sledované období tak v průměru evidovala 35 020 případů ročně. Průměrný koeficient růstu 1,0069 s průměrným absolutním přírůstkem 170 případů za rok prozrazuje dlouhodobou stagnaci. Při pohledu na graf 9 je však zřejmé, že pojem stagnace není na místě.

Graf 9: Počet registrovaných případů zbývající kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

První dva roky sledovaného období 2003 až 2005 se za období stagnace dají označit. V období těchto dvou let byl průměrný koeficient růstu roven 0,9812, to odpovídá celkovému poklesu o 1,87 %, tj. 435 případů registrované zbývající kriminality za období let 2003 až 2005. Prudká změna nastává v roce 2006 a ještě výrazněji pokračuje v roce 2007. V roce 2006 přibylo 48,51 %, tj. 10 956 případů zbývající kriminality oproti předchozímu roku a následujícím roce 2007 činil meziroční přírůstek dokonce 52,23 %, tj. 17 520 případů. Za tímto skokovým nárůstem zbývající kriminality stojí především nabytí

účinnosti zákona č. 411/2005 Sb.¹⁰ dne 1. července 2006. Tímto došlo ke kriminalizaci trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a současně došlo k úpravě trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství. Navíc v souvislosti s novým zákonem o provozu na pozemních komunikacích a dalšími legislativními změnami, došlo k přesunu některých trestných činů z ostatní kriminality do kriminality zbývající, jak je možné vidět na Graf 7. Tento stav trval do roku 2009, kdy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění bylo zpět dekriminalizováno na úroveň přestupku. V roce 2010 tak klesl počet registrované zbývající kriminality o 32,22 %, tj. o 17 096 případů na úroveň kolem 35 000 případů za rok a tento stav zůstává téměř beze změn do roku 2014. Struktura trestných činů zbývající kriminality byla před rokem 2010 tvořena především trestnými činy řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, poškozování cizích práv (40 %), ohrožování návykové látky, opilství (21 %), silniční dopravní nehody (20%), zanedbání povinné výživy (19%). Od roku 2010 se skladba změnila na trestné činy zanedbání povinné výživy (41 %), ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství (31 %), silniční dopravní nehody (18%). Od roku 2014 dochází k trvalému poklesu počtu registrované zbylé kriminality každým rokem asi o 10,00 % tj. 3 200 případů.

Pro prognózu dalšího vývoje byl nejprve proveden zásah do časové řady. Období let 2003 až 2009 bylo z prognózy vypuštěno. Trendová funkce tak byla vypočítávána pouze z období let 2010 až 2017, jak je uvedeno v grafu 10. Pro trendovou funkci zkráceného období byla vybrána kvadratická vyrovnávací křivka, která má tvar

$$T_t = 34095 + 1554,4t - 317,05t^2. \quad (4.6)$$

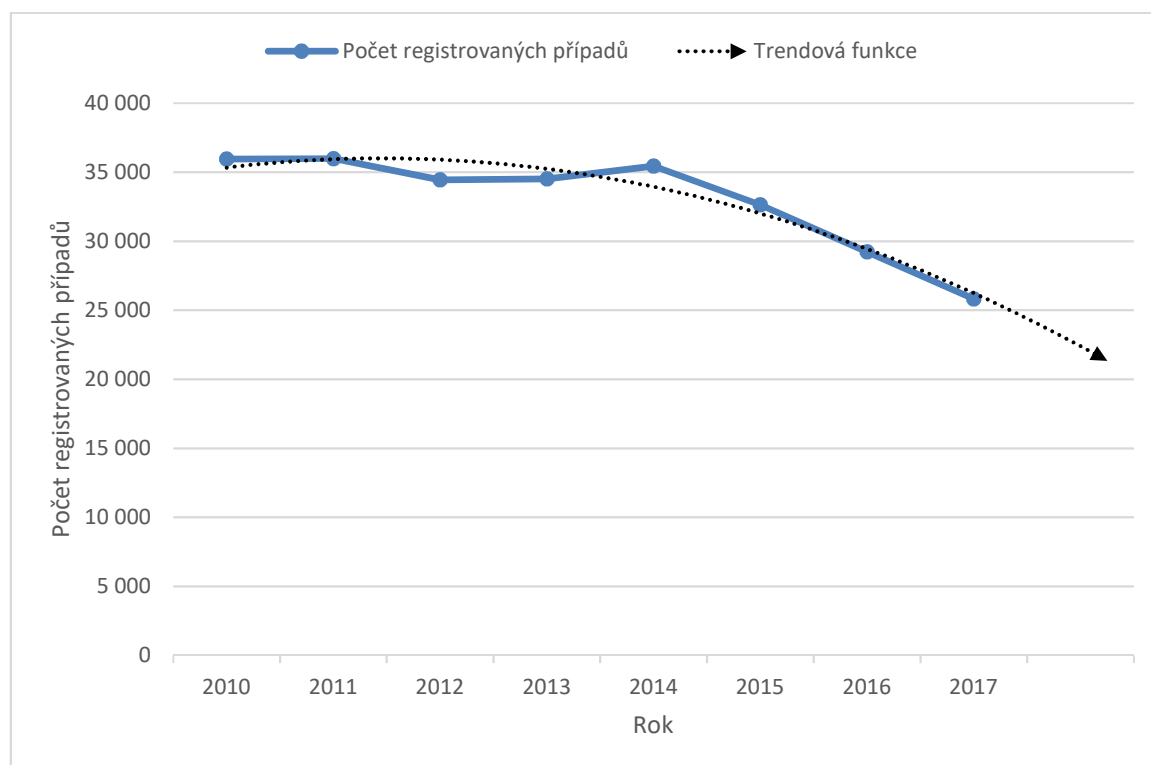
Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,9369$ a index korelace $I = 0,9679$. Z indexu determinace lze konstatovat, že model trendu z 93,69 %

---

¹⁰ Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

popisuje skutečný vývoj počtu registrovaných případů zbylé kriminality. Z indexu korelace lze konstatovat, že model trendu z 96,79 % vystihuje zákonitosti vývoje počtu registrovaných případů zbylé kriminality.

Graf 10: Počet registrovaných případů zbývající kriminality (zkrácené období)

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Pro další předpokládaný vývoj byl z trendové funkce vypočítán bodový odhad pro roky 2018 a 2019. V roce 2018 tak lze předpokládat 22 403 registrovaných případů a v roce 2019 lze předpokládat 17 934 registrovaných případů. Očekává se tak průměrný roční úbytek o 15,28 %, tj. 3 947 registrovaných případů zbylé kriminality.

4.4 Analýza vývoje hospodářské kriminality v České republice

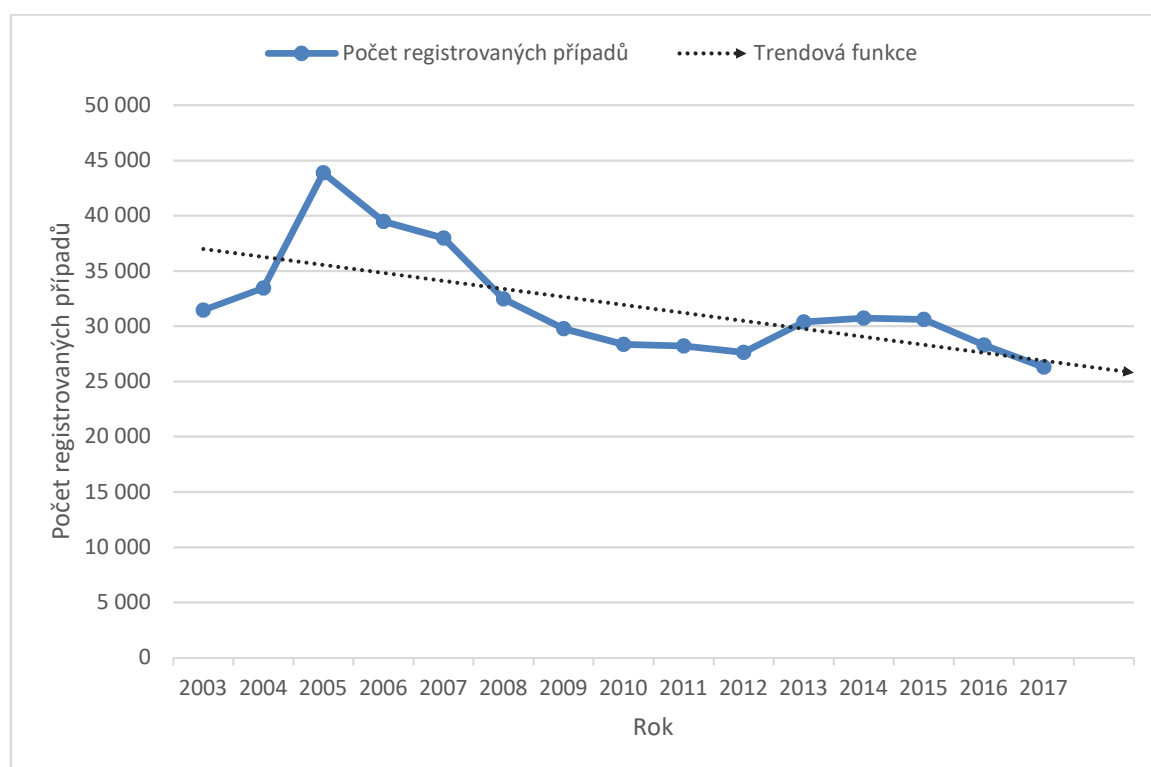
Celkový počet registrovaných případů hospodářské kriminality je dalším analyzovaným ukazatelem kriminality v České republice. Ve sledovaném období let 2003 až 2017 bylo registrováno celkem 479 042 případů hospodářské kriminality. Podílí se tak na celkové kriminalitě z 10,32 %. V průběhu celého období tak průměrně na jeden rok připadá 31 936 případů. Průměrný vývoj počtu registrovaných případů hospodářské

kriminality má klesající tendenci, průměrný koeficient růstu činí 0,9873, tj. průměrný meziroční úbytek ve sledovaném období činí 1,27 %, tj. 368 případů. Z celkové pohledu sledované období je obdobím stagnace, či velmi pozvolného poklesu počtu registrovaných případů.

Z grafu 11 je však patrné, že vývoj zaznamenal značné výkyvy v hodnotách jednotlivých let, především v první třetině sledovaného období.

V roce 2004 došlo k meziročnímu nárůstu o 6,40 %, tj. 2 013 zjištěných případů hospodářské kriminality. Příčinami jsou vrůstající počty trestné činnosti spojené s úvěrovými podvody, zpronevěry a porušování práv k ochranné známce. V případě trestného činu úvěrového podvodu je jedná o počátek období, kdy společnosti zabývající se půjčováním peněz začaly zaznamenávat zvýšený počet neplacících dlužníků, kteří neměli v úmyslu půjčené peníze splácet, či se sami staly obětí podvodu někoho dalšího (tzv. bílí koně).

Graf 11: Počet registrovaných případů hospodářské kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Úvěrové podvody se podílejí přibližně z 32 % na hospodářské kriminalitě. Jsou tak nejpočetnějším trestným činem hospodářské kriminality. Vývoj trestného činu úvěrového podvodu tak svým podílem významně ovlivňuje celkový vývoj celé hospodářské kriminality. Nárůst počtu úvěrových podvodů v dalších roce tak stojí za velice prudkým vzestupem zaznamenaným v roce 2005. V tomto roce došlo meziročnímu přírůstku 31,13 %, tj. 10 418 registrovaných případů hospodářské kriminality. Dalším faktorem, který už jen přispěl k vyšším hodnotám, je přesun objemu počtu některých trestných činů z majetkové kriminality do kriminality hospodářské. Toto je patrné i v grafu 7. Hospodářská kriminalita a majetková kriminalita má mnoho společných faktorů, díky kterým často byt i drobným legislativním úpravám dochází ke změnám v zařazování trestných činů. Situace s úvěrovými podvody v roce 2005 kulminovala a v následujících letech začala postupně, nejdříve rychleji a později pomaleji, ubývat. Od roku 2005 do roku 2012 tak došlo k průměrnému meziročnímu úbytku 8,84 %, tj. 2 321 případů za rok. V tomto období se hospodářské kriminalitě nejvíce podílely úvěrové podvody, neoprávněná držení platebních karet, podvody a zpronevěry. Začíná se zvyšovat daňová trestná činnost. Rok 2013, který je spojován s amnestií prezidenta republiky, vychyluje sledovaným ukazatelem i v případě hospodářské kriminality. Od roku 2005 klesající trend byl přerušen. V roce 2013 byl zaznamenán nárůst o 9,93 %, tj. 2 743 případů oproti roku 2012. Při hlubším zkoumání vlivů byl zjištěn další nárůst daňových trestných činů a podvodů. Nově také se začaly objevovat ve větší míře případy zneužití dotací, tj. poškozování finančních zájmů Evropské unie. V následném období dvou let, tj. 2013 až 2015 bylo obdobím stagnace, s velmi malým průměrným meziročním přírůstkem 0,39 %, tj. 120 případů za rok. Poslední roky sledovaného období zaznamenaly již jen pozitivní vývoj, tzn. pokles registrovaných případů hospodářské kriminality. V roce 2016 byl zaznamenáno tempo úbytku ve výši 7,55 % a v roce 2017 to bylo 7,11 %. V tomto období ubývalo především trestných činů, které se nejvíce podílejí na hospodářské kriminalitě. Byly jimi krácení daně, úvěrový podvod a podvod.

Pro trendovou funkci byla vybrána lineární vyrovnávací křivka, která má tvar

$$T_t = 37719 - 722,86t. \quad (4.7)$$

Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,4312$ a index korelace $I = 0,6567$. Z indexu determinace lze konstatovat, že model trendu ze 43,12 % popisuje skutečný vývoj počtu registrovaných případů hospodářské kriminality. Z indexu korelace lze konstatovat, že trendový model z 65,67 % vystihuje zákonitost vývoje počtu registrovaných případů hospodářské kriminality.

Z trendové funkce byl vypočítán bodový odhad pro rok 2018 ve výši 26 153 a pro rok 2019 ve výši 25 430. V následujících letech 2018 a 2019 tak očekáváme pokračování klesajícího vývoje s průměrným meziročním úbytkem 1,64 %, tj. 432 případů registrované hospodářské kriminality za rok.

4.5 Analýza vývoje ostatní kriminality v České republice

Ostatní kriminalita se podílí 7,95 % na kriminalitě celkové. Ve sledovaném období let 2003 až 2017 bylo registrováno 368 935 případů ostatní kriminality. Průměrná čísla opět hovoří dosti neutrálně. Ve sledovaném období je průměrně každý rok evidováno 24 596 případů. Průměrný koeficient růstu je 1,0072 s průměrným absolutním přírůstkem 175 případů za rok. Zdá se, že vývoj stagnuje, respektive velmi pozvolna roste. Pohled na graf 12 však tomuto trendu neodpovídá.

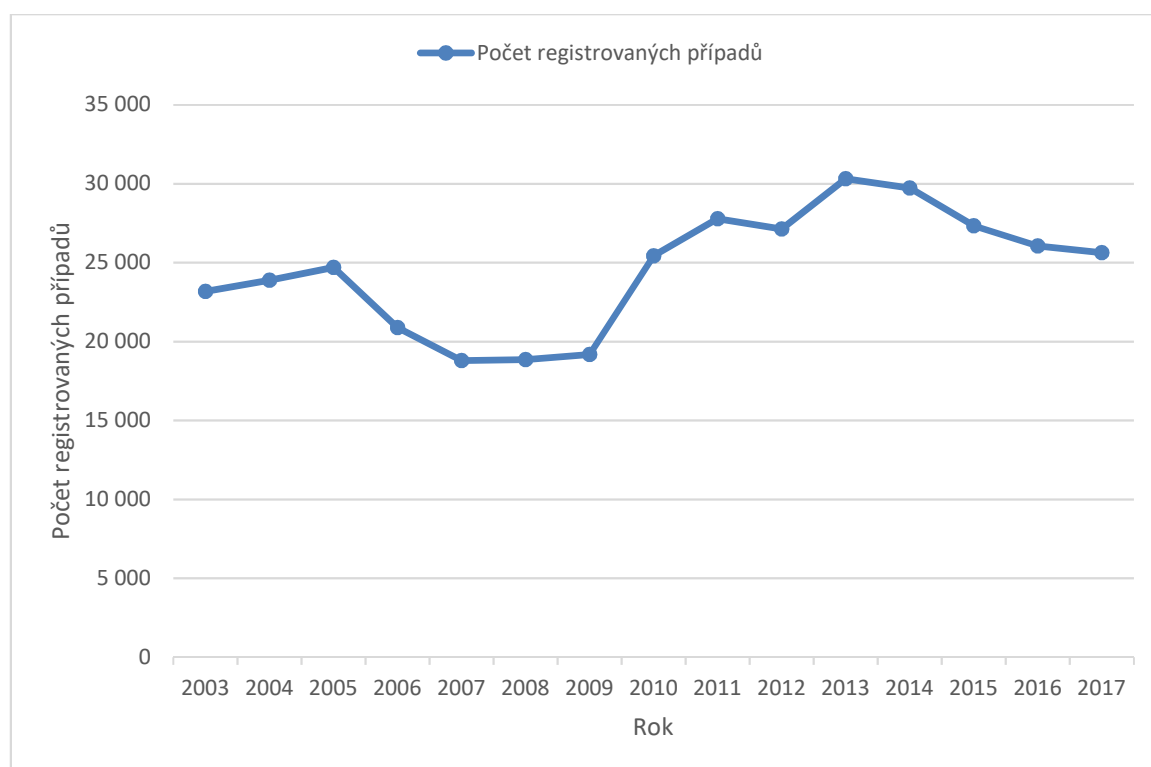
Kdyby nenastaly dočasné legislativní změny v letech 2006 až 2009, bylo by pravděpodobně období let 2003 až 2011 hodnoceno jako stabilní období s mírným růstem ostatní kriminality, na které se nejvíce podílejí trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí (32%), výtržnictví (17%), sprejerství (17%), drogová kriminalita (12%) a podílnictví (7%). 1. července 2006 nabyl účinnost zákon č. 411/2005 Sb.¹¹, který kriminalizací řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, zapříčinil další legislativní změny, které měly za následek znatelný úbytek trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí. Konkrétně skutky nebyly, ale začaly být vykazovány jako jiný

---

¹¹ Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

trestný čin zbývající kriminality. Tento přesun počtu registrované kriminality je možné vidět na grafu 7. V roce 2010 v tomto ohledu byla legislativa vrácena do původního stavu a trestný čin maření úředního rozhodnutí (spojený s řízením motorového vozidla bez řidičského oprávnění) přešel zpět pod ostatní kriminalitu. Rok 2011 by byl rokem, ve kterém se zastavil dlouhodobý růst na hodnotě 27 787 registrovaných případů. Následoval by pokles, což potvrzuje rok 2012 svým meziročním úbytkem 2,33 %, tj. 647 případů, kdyby 1. ledna 2013 nebyla vyhlášena amnestie prezidenta republiky, která ovlivnila všechny druhy kriminality negativním způsobem. Ostatní kriminalita tak v roce 2013 zaznamenala přírůstek o 11,70 % za rok, tj. 3 176 případů a dosáhla tak historického maxima ve sledovaném období 30 316 případů. Po roce 2013 nastal trvalý úbytek, který v průměru činí 4,11 % ročně, tj. 1 170 případů.

Graf 12: Počet registrovaných případů ostatní kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

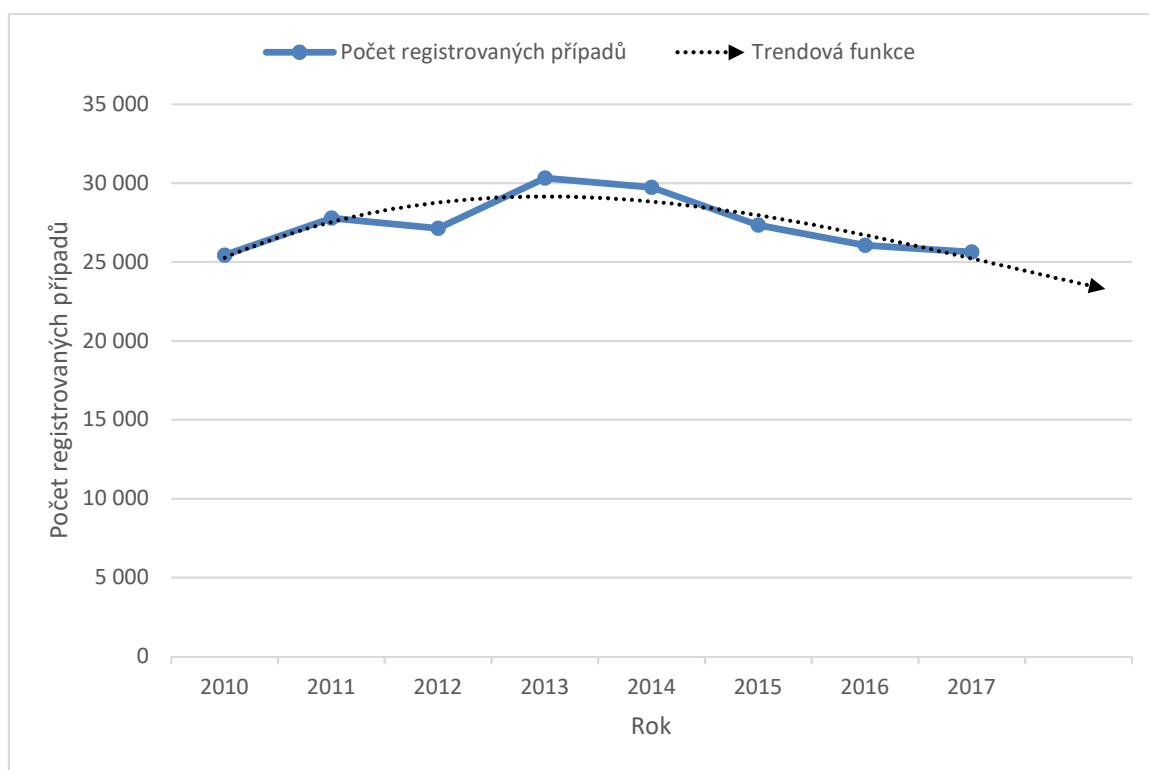
Pro výpočet budoucího vývoje bylo podobně jako v případě zbývající kriminality přistoupeno k omezení období užitého pro výpočet trendové funkce na roky 2010 až 2017.

Trendová funkce, která je naznačena v grafu 13 byla vypočítána vyrovnávací křivka o tvaru

$$T_t = 21848 + 4067,9t - 665,68t^2 + 26,242t^3. \quad (4.8)$$

Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,7426$ a index korelace $I = 0,8617$. Index determinace prozrazuje, že model trendu ze 74,26 % popisuje skutečný vývoj počtu registrovaných případů ostatní kriminality. Index korelace říká, že model trendu z 86,17 % vystihuje zákonitosti vývoje počtu registrovaných případů ostatní kriminality.

Graf 13: Počet registrovaných případů ostatní kriminality (zkrácené období)

Zdroj: (34), vlastní zpracování

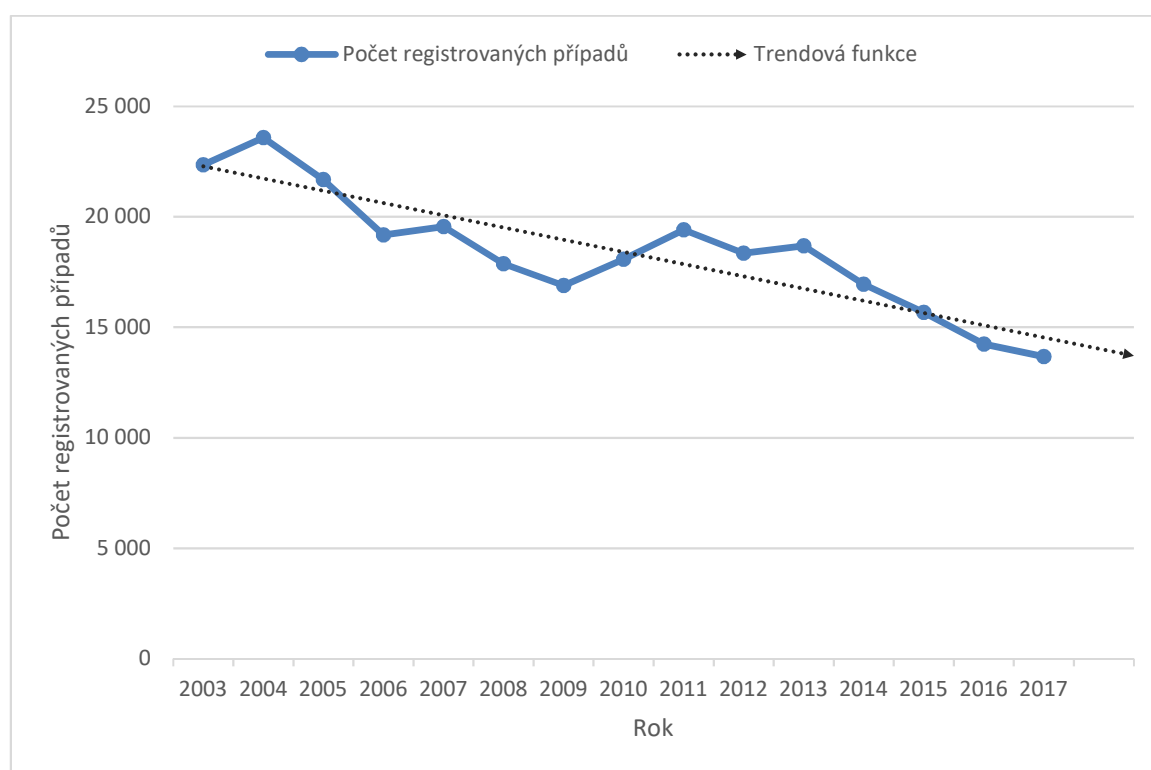
Z trendové funkce byl vypočítán bodový odhad pro provedení prognózy dalšího vývoje v letech 2018 a 2019. V roce 2018 je očekávaná hodnota 23 669 případů a v roce 2019 je očekávaná hodnota 22 201 případů. V letech 2018 a 2019 je tak očekáván další průměrný meziroční úbytek 6,94 %, tj. 1 717 registrovaných případů ostatní kriminality.

4.6 Analýza vývoje násilné kriminality v České republice

Posledním analyzovaným ukazatelem kriminality v České republice je násilná kriminalita. Násilná kriminalita má z analyzovaných druhů kriminalit nejmenší zastoupení na celkové kriminalitě. Její podíl činí 5,95 %. Ve sledovaném období let 2003 až 2017 bylo registrováno celkem 276 157 případů násilné kriminality. V průměru tak na jeden rok bylo registrováno 18 410 případů.

Graf 14: Počet registrovaných případů násilné kriminality

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Z grafu 14 je patrná sestupná tendence sledovaných hodnot, a to od maxima 23 579 v roce 2004 k minimu 13 672 v posledním roce sledovaného období, roce 2017. Průměrný koeficient růstu činí 0,9654 a odpovídá mu průměrný absolutní úbytek 620 případů za rok. Vzhledem k tomu, že průměrný meziroční úbytek tak činí 3,46 %, lze vývoj z dlouhodobého hlediska hodnotit jako trvale mírně klesající. V celém období se nijak výrazně nevychyluje žádný rok. Největší hodnotu tempa růstu zaznamenal rok 2006 s absolutní hodnotou 11,59 %. Ve zbylých letech se absolutní hodnoty tempa růstu

pohybovaly mezi 1,80 % až 9,31 %. Kolísání v těchto mezích je pro násilnou kriminalitu specifické. Mohou za to především výkyvy počtu registrovaných trestných činů loupeží (cca 33 % násilné kriminality), úmyslného ublížení na zdraví, nebezpečného vyhrožování nebo porušování domovní svobody. Počet trestných činů významně ovlivňují různé nepravidelné větší akce konající se na území České republiky, a které současně doprovází násilí.

Od roku 2013 dochází k poklesu násilné kriminality. Klesá počet registrovaných loupeží, úmyslného ublížení na zdraví (spolu tvoří cca 50 % násilné kriminality) a nebezpečného vyhrožování. V klesajících počtech násilné kriminality je však sledován další a bohužel negativní trend. Vrstá počet zaznamenaných útoků na seniory a hendikepované osoby, násilných deliktů vyvolaných z malicherných příčin, či pod vlivem alkoholu a alarmující je rostoucí brutalita, která násilnou kriminalitu v posledních letech doprovází.

Pro výpočet budoucího vývoje počtu registrovaných případů násilné kriminality byla nalezena trendová funkce, pro niž byla vybrána lineární vyrovnávací křivka o tvaru

$$T_t = 22837 - 553,35t. \quad (4.9)$$

Pro vhodnost modelu trendu byl vypočítán index determinace $I^2 = 0,7920$ a index korelace $I = 0,8899$. Z indexu determinace vyplývá, že model trendu ze 79,20 % popisuje skutečný vývoj počtu registrovaných případů násilné kriminality. Z indexu korelace vyplývá, že model trendu z 88,99 % vystihuje zákonitosti vývoje počtu registrovaných případů násilné kriminality.

Za pomoci trendové funkce byl vypočítán bodový odhad pro předpokládaný budoucí vývoj ukazatele v letech 2018 a 2019. V roce 2018 je tak očekáván mírný nárůst o 2,27 %, tj. 311 případů oproti předchozímu roku na celkový počet 13 983 případů. V dalším roce 2019 je očekáván další pokles o 3,96 %, tj. 553 případů oproti roku 2018. V následujících dvou letech 2018 a 2019 tak lze očekávat průměrný koeficient růstu 0,9911, tj. průměrný meziroční úbytek o 0,90 %, tj. 121 registrovaných případů násilné kriminality. Vývoj by tak měl stagnovat, respektive velmi mírně klesat.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

5.1 Vývoj celkové kriminality v České republice a jeho perspektivy

Ve sledovaném období let 2003 až 2017 bylo registrováno 4 641 105 případů celkové kriminality. Z dlouhodobého hlediska byla zjištěna klesající tendence počtu registrovaných případů. Maximální hodnota 357 740 byla zaznamenána v prvním roce sledovaného období (2003), a naopak minimální hodnota 202 303 v posledním roce 2017. Klesající tendence byla v celém období narušena třikrát. Výraznějším způsobem v letech 2007 a 2013, mírný přírůstek byl zaznamenán v roce 2011. Přírůstek 6,23 % v roce 2007 byl zapříčiněn především nabytím účinnosti zákona č. 411/2005 Sb.¹², který kriminalizoval řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a současně upravoval trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství. Navíc v roce 2007 došlo k novelizaci trestního zákoníku a trestního řádu v souvislosti se vstupem České republiky do Schengenského prostoru. Mírný nárůst o 1,21 % v roce 2011 byl způsoben zvýšeným počtem trestných činů násilné kriminality. Nejvýraznější přírůstek 6,84 % byl zaznamenán v roce 2013. V tomto roce byla 1. ledna vyhlášena amnestie prezidenta republiky, jež se týkala 111 263 osob. Toto rozhodnutí prezidenta republiky Václava Klause na sklonku jeho prezidentského mandátu mělo obrovský vliv na vývoj kriminality v České republice. V samotném roce 2013 tak oproti předchozímu roku přibylo 20 838 trestných činů, z nichž více než 5 tisíc objasněných trestných činů bylo provedeno amnestovanými pachateli. O množství spáchaných trestných činů amnestovanými pachateli, které se nepodařilo objasnit, se dá jen spekulovat. Z dlouhodobého hlediska, i přes výchyly v letech 2007 a 2013, si vývoj celkové kriminality zachoval svou klesající tendenci, která navíc má tendenci meziroční úbytky neustále v čase zvětšovat. Toto je vnímáno jako velmi pozitivní

---

¹² Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

vývoj celkové kriminality. Predikce dalšího vývoje v letech 2018 a 2019 už jen potvrzuje pokračování tohoto započatého pozitivního trendu a odhaduje, že v roce 2018 bude registrováno 181 340 případů a v roce 2019 pouhých 152 976 registrovaných případů celkové kriminality.

Pro stanovení intenzity kriminality v České republice byla provedena analýza indexu kriminality. Jedná se vlastně o počet registrovaných případů kriminality v přepočtu na počet obyvatel České republiky. Graf indexu kriminality je téměř identický s grafem počtu registrovaných případů celkové kriminality. Rozdílná je především ve svém větším klesajícím sklonu, což je jednoznačně zapříčiněno zvyšujícím se počtem obyvatel České republiky v průběhu celého sledovaného období. Vývoj indexu kriminality tak vykazuje stejné výchyly, jako vývoj absolutních čísel celkové kriminality. Stojí za nimi samozřejmě i stejné příčiny. Provedené prognózy předpokládají hodnoty 1 720 trestných činů na 100 000 obyvatel v roce 2018 a 1 455 trestných činů na 100 000 obyvatel v roce 2019. Pro porovnání v roce 2003 byla tato hodnota 3 506 trestných činů na 100 000 obyvatel, to znamená, že celé patnáctileté období dojde k více jak 50 % poklesu indexu kriminality. Tato pozitivní čísla také umožňují srovnání s okolními zeměmi, a to je pro Českou republiku velice kladné hodnocení. Česká republika tak patří k zemím s nejnižší kriminalitou nejen v rámci Evropy, ale dokonce celého světa.¹³

Analýzou objasněnosti celkové kriminality byl z dlouhodobého hlediska v období let 2003 až 2014 zjištěn poměrně stabilní stav. V roce 2007 došlo k meziročnímu přírůstku 4,08 %. Příčinou i v tomto případě je kriminalizace trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění. Tento trestný čin je obzvláště pro objasněnost významný. Pachatel tohoto trestného činu je vždy zjištěn na místě. Když následně došlo zpět k dekriminalizaci tohoto trestného činu na přestupek, byl zaznamenán úbytek 7,68 % objasněných případů celkové kriminality v roce 2010. Od roku 2011 by pak následoval jen klesající vývoj, ovšem v roce 2013 amnestie prezidenta republiky ovlivnila i statistiky objasněných případů, které se v letech 2013 zvedly v poměru k počtu registrovaných

---

¹³ Česká republika se v roce 2016 umístila na šestém místě v žebříčku nejbezpečnějších zemí světa. Jedná se o žebříček nejbezpečnějších zemí nazvaný Světový index míru (Global Peace Index), který každoročně sestavuje tým expertů z organizace Institute for Economics and Peace

případů celkové kriminality. V roce 2014 pak ještě hodnoty byly zvýšené z důvodů vysokého počtu dodatečně objasněných případů registrované kriminality, což je také spojováno s amnestií prezidenta republiky. Celkový dlouhodobý klesající trend se projevil i v prognóze dalšího vývoje. Je předpokládán další meziroční úbytek objasněných případů o 10,72 % v roce 2018 a o 16,26 % v roce 2019. Klesající trend u tohoto ukazatele však hodnotíme jako negativní vývoj pro kriminalitu, protože klesá počet objasněných případů.

Byla však provedena ještě jedna analýza objasnenosti trestné činnosti v poměru k počtu registrovaných trestných činů. Zde se objevují zajímavá čísla. V období let 2003 až 2008 se procento objasněných případů celkové kriminality pohybuje mezi 40,07 % až 41,63 %. Od roku 2009 do roku 2013 je interval mezi 41,72 % a 43,71 % objasněných případů kriminality. Od roku 2014 již toto číslo stoupá k hodnotě 53,35 % objasněných případů v roce 2017. Odhad budoucího vývoje prozrazuje, že je očekáván další nárůst poměru objasněných případů na hodnotu 58,33 % v roce 2018 a 62,15 % v roce 2019. Tento trend dává smysl, jelikož snižující se počet registrované kriminality dává policejním složkám více prostoru k objasňování trestné činnosti. Tato analýza poněkud rozmělnuje negativní závěr analýzy objasnenosti provedené v absolutních číslech. Pokud bude pokračovat klesající trend registrovaných případů kriminality a bude růst trend poměru objasněných případů, bude se tak jednat o pozitivní vývoj.

5.2 Vývoj jednotlivých druhů kriminality v České republice a jejich perspektivy

Majetková kriminalita se svým počtem 2 958 942 případů registrované kriminality se na celkové kriminalitě podílí z 63,76 %. Není tedy překvapením, že svým tvarem ovlivňuje tvar celkové kriminality. Ten se mu podobá v celém sledovaném období. Vývoj majetkové kriminality v celém sledovaném období klesá s výjimkou let 2007 a 2013. Z dlouhodobého hlediska klesající trend byl nastartován několika faktory. V první řadě to byly legislativní změny, které pohybovaly s hranicemi škod způsobených trestnou činností. Zvyšováním této hranice tak dochází k dekriminalizaci poměrně velkého počtu činů páchaných proti majetku. Tato skutečnost je jednou z nejvýznamnějších příčin poklesu kriminality dětí a mladistvých. Novela zákona o živnostenském podnikání výrazným způsobem ovlivnila obchodování s nelegálním zbožím v zastavárnách. Dalšími faktory je

legislativní pohyb v občanském a obchodním právu, ale i v jiných právních předpisech, nejméně v pojišťovnictví. Jsou tak zaznamenávány přesuny částí majetkové kriminality do kriminality hospodářské, nejméně tomu bylo v roce 2006. V roce 2007 za mírným růstem nestojí kriminalizace řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění (to nespadá do majetkové kriminality), ale mimořádný mírný nárůst počtu krádeží vloupáním do ostatních objektů a krádeží věcí z automobilů. V roce 2013 nárůst o 7,38 % způsoben především amnestií prezidenta republiky. Po roce 2013 již následuje období s poměrně velkým průměrným meziročním úbytkem 15,15 %, jenž trvá až do roku 2017. Prognóza pro rok 2018 a 2019 předpokládá další klesající vývoj s rostoucím tempem úbytku, které pro rok 2018 očekává ve výši 14,35 % a pro rok 2019 ve výši 22,69 %. Vývoj majetkové kriminality ve sledovaném období je tak velmi pozitivně hodnocen a tento vývoj je očekáván i v následujících dvou letech.

Druhou největší kriminalitou podílející se na celkové kriminalitě z 11,32 % je zbývající kriminalita. Vývoj této kriminality byl pravděpodobně v období let 2003 až 2014 stabilní a byl označován za období stagnace. Ale zbývající kriminalita je právě tou, která byla v polovině roku 2006 postižena kriminalizací trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění a úpravou trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky. V této souvislosti došlo k přesunu některých dalších trestných činů z ostatní kriminality do kriminality zbývající. Skokově tak byl navýšen počet registrovaných případů z 22 585 v roce 2005 na 51 061 v roce 2007. Během dvou let tak došlo k nárůstu registrovaných případů zbývající kriminality o 122,08 %. S pozdější dekriminalizací trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění došlo v roce 2010 ke snížení počtu registrovaných případů zbývající kriminality o 32,22 % a dále pokračovala stagnace až do roku 2014. Od roku 2014 byl zaznamenán setrvalý pokles každým rokem o přibližně 10,00 %. V prognózách je očekáváno, že v letech 2018 a 2019 bude klesající trend nadále pokračovat, a to v průměrných meziročních úbytcích 15,28 %. Z dlouhodobého hlediska tak lze vývoj i s předpoklady budoucího vývoje hodnotit pozitivně.

Podíl hospodářské kriminality činí 10,32 % na celkové kriminalitě. Nejméně v odchylnosti ve vývoji této kriminality byly zaznamenány mezi roky 2004 a 2008. Příčinami byly vzrůstající případy trestné činnosti spojené s úvěrovými podvody, zpronevěry

a porušování práv k ochranné známce. Prvně jmenovaný trestný čin úvěrového podvodu je v celém sledovaném období nejvýznamnější složkou hospodářské kriminality, a proto tento trestný čin ovlivňuje vývoj hospodářské kriminality. Dalším faktorem je přesun části trestných činů z majetkové kriminality do kriminality hospodářské, mohou za to legislativní úpravy občanského a obchodního práva, ale i jiných právních předpisů, především týkající se pojišťovnictví. V případě hospodářské kriminality prognózy jsou spíše neutrální. Předpokládají jen drobný pokles v letech 2018 a 2019 na úrovni průměrného meziročního úbytku 1,64 %. Předpokládá se období stagnace, respektive velmi pozvolného úbytku.

Ostatní kriminalita se podílí 7,95 % na celkové kriminalitě. Její mírně rostoucí trend prvních dvou let sledovaného období byl přerušen prudším poklesem v letech 2005 a 2006. Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí tvořil téměř třetinu veškerého počtu ostatní kriminality. Kriminalizace trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění s sebou odvedla značnou část trestných činů maření výkonu úředního rozhodnutí do zbývající kriminality. Po opětovné dekriminálníci řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění se tyto trestné činy vrátili zpět jako maření výkonu úředního rozhodnutí zpět do ostatní kriminality. V roce 2010 se tak hodnoty počtu registrovaných případů ostatní kriminality vrátily na téměř původní hodnoty z roku 2005. Již tradičně je i v ostatní kriminalitě znatelný nárůst v roce 2013 způsobený amnestií prezidenta republiky. Vypočtené prognózy v případě ostatní kriminality očekávají v letech 2018 a 2019 sestupný trend s průměrným meziročním úbytkem 6,94 %. Z dlouhodobého hlediska měl trend ostatní kriminality tendenci stagnovat, prognózy však očekávají mírný pokles počtu registrovaných případů ostatní kriminality.

Poslední analyzovanou kriminalitou byla násilná. Na celkové kriminalitě se podílí 5,95 %. Z dlouhodobého hlediska má ve sledovaném období násilná kriminalita sestupnou tendenci. Jedná se však o druh kriminality, který v průběhu celého období trpí přibližnými 5 až 10 % odchylkami bez patrných vnějších příčin. Výpočtem prognóz na roky 2018 a 2019 jsme získali očekávané hodnoty pro rok 2018 s mírným meziročním nárůstem o 2,27 % a pro rok 2019 s meziročním úbytkem 3,96 %. Tento očekávaný stav je důsledkem zmíněných častých odchylek od dlouhodobého trendu a poslední rok 2017 má zrovna podprůměrnou hodnotu. Proto model počítá nejdříve s nárůstem v roce 2018

a následně s úbytkem v roce 2019. V celkovém hodnocení obou predikovaných let tak dojde k průměrnému meziročnímu úbytku 0,90 %. Dlouhodobě klesající trend tak v následujících dvou letech bude stagnovat.

5.3 Souhrn trendů kriminality v České republice

Při pohledu na vývoj jednotlivých ukazatelů celkové kriminality (bez přihlídnutí k její struktuře) by bylo možné vývoj kriminality v České republice hodnotit velice pozitivně. Průměrný koeficient růstu 0,9601 v letech 2003 až 2017 a očekávaný koeficient růstu v letech 2018 a 2019 svědčí o velmi pozitivním vývoji počtu registrovaných případů celkové kriminality. Je-li celková kriminalita vyjádřena indexem kriminality, lze vývoj kriminality hodnotit ještě pozitivněji. Vždyť se jedná o jeden z nejnižších indexů kriminality v Evropě. Při pohledu na objasněnost je však zjištěn klesající trend. Objasněnost ve sledovaném období má průměrný koeficient růstu 0,9798, což znamená, že rychlost poklesu počtu objasněných případů neodpovídá rychlosti poklesu počtu registrovaných případů kriminality. Pro přehlednost byl ještě analyzován podíl objasněnosti na počtu registrované kriminality. V tomto ohledu byl zjištěn naopak rostoucí trend, který nabývá na významu především v posledních pěti letech sledovaného období. Vzrostl totiž z přibližně 40 % na hodnotu přes 53 %. Prognózy ve všech třech případech očekávají nadále stále více se zlepšující stav. Mohlo by se tak zdát, že z dlouhodobého hlediska není, registrované kriminalitě v České republice, co vytknou.

Toto zdání vzápětí uvádí na správnou míru analýzy jednotlivých složek celkové kriminality v České republice. Totiž jak je patrné z grafu 15, vývoj jednotlivých druhů kriminalit není zdaleka tak stabilní, jak by se při pohledu na celkovou kriminalitu mohlo zdát. Jsou zde patrné značné rozdíly, výkyvy, vzájemné přelévání hodnot atd. Ve stručnosti tak shrneme výsledky analýz a prognóz jednotlivých druhů kriminality.

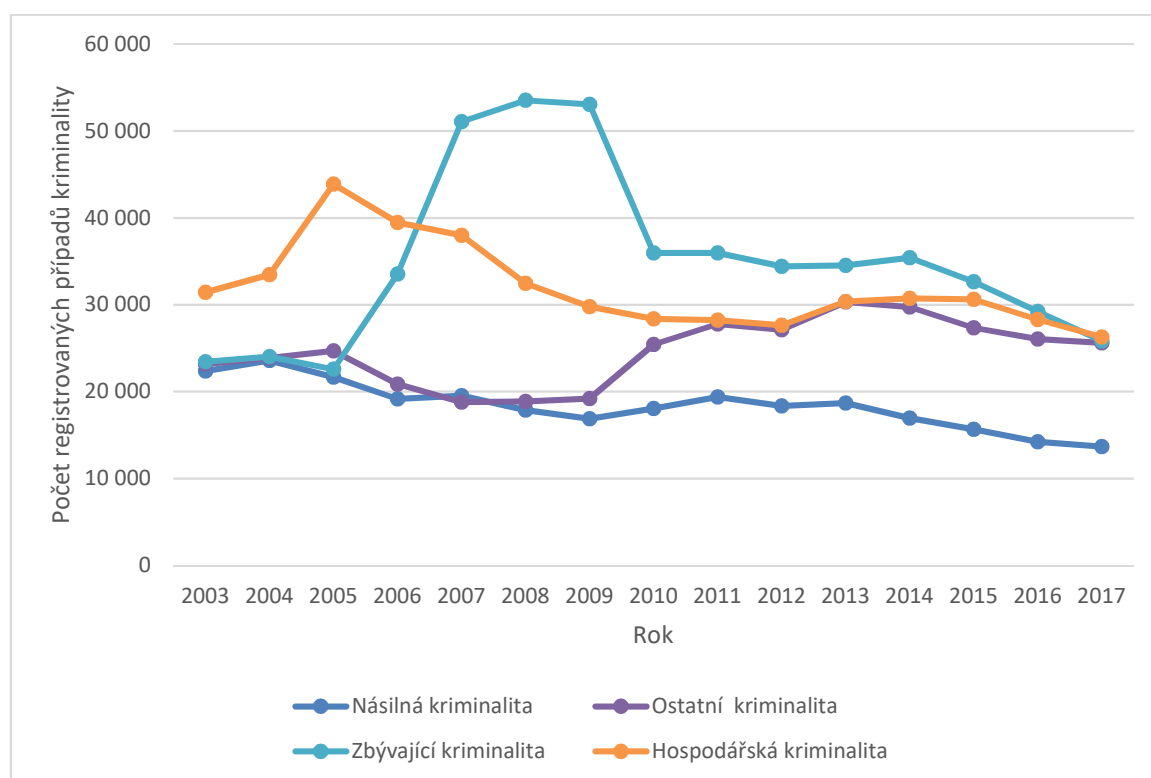
Majetková kriminalita svým podílem 63,76 % na celkové kriminalitě je ve skutečnosti předlohou celkové kriminality a tvary jejich vývoje jsou tak velmi podobné. Není tedy překvapením její pozitivní hodnocení vývoje sledovaného období i očekávaného vývoje v následujících dvou letech.

Další v pořadí je s 11,32 % podílem na celkové kriminalitě kriminalita zbyvajících. Ve sledovaném období tento druh kriminality z dlouhodobého hlediska stagnoval. Vývoj

v posledních třech letech sledovaného období však nastartoval pokles počtu registrovaných případů zbývající kriminality a tento trend byl potvrzen i vypočtenými prognózami pro roky 2018 a 2019.

Graf 15: Vývoj vybraných druhů kriminalit

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Třetím nejvýznamnějším druhem kriminality s podílem 10,32 % na celkové kriminalitě je hospodářská kriminalita. Ta ve sledovaném období z dlouhodobého hlediska velmi pozvolna klesala na hranici stagnace. Prognózy tento vývoj očekávají i následujícím dvouletém období.

Následuje ostatní kriminalita, jež se podílí 7,95 % na celkové kriminalitě. Její trend ve sledovaném období z dlouhodobého hlediska stagnoval, respektive velice mírně rostl. V prognózách je však očekáván mírný klesající trend.

Poslední analyzovaný druh kriminality se podílí 5,95 % na celkové kriminalitě a jedná se o kriminalitu násilnou. Násilná kriminalita ve sledovaném období z dlouhodobého hlediska vykazovala mírně klesající trend. Prognózy však počítají v následujících letech s obdobím stagnace.

Zvýšené pozornosti kompetentních orgánů by v letech 2018 a 2019 neměla uniknout především násilná kriminalita, u které je očekáváno, že období poklesu bude nahrazeno obdobím stagnace. Důležité je současný vývoj nepodcenit a zabránit tak případnému nárůstu počtu registrovaných případů násilné kriminality v následujících letech.

U zbývající kriminality a ostatní kriminality je v letech 2018 a 2019 očekáván pokles, avšak vzhledem k vývoji v letech 2003 až 2017 je doporučeno vývoj obou kriminalit kontrolovat a v případě negativních změn trendu včas hledat patřičná řešení.

Majetková kriminalita a hospodářská kriminalita mají dlouhodobě pozitivní vývoj, který je nadále očekáván i v letech 2018 a 2019. Situace majetkové a hospodářské kriminality je stabilní. Nenastanou-li hrubé zásahy do legislativy, není očekávána žádná změna ve vývoji těchto dvou druhů kriminality.

5.4 Souhrn zaznamenaných vlivů na kriminalitu v České republice

Z provedených analýz byly zjištěny tyto faktory, které ve sledovaném období měly vliv na vývoje kriminality.

- V roce 2002 byla provedena změna trestní legislativy, která zvýšila hranice škody způsobené trestným činem z 2 000,- Kč na 5 000,- Kč. Došlo tak ve velké míře k dekriminálníci velkého počtu trestných činů především majetkové povahy.
- V roce 2004 nabyla účinnosti novela zákona 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání, kterou bylo omezeno obchodování zastaváren se zbožím pocházející z trestné činnosti.
- V roce 2004 bylo zaznamenáno zvyšující se množství trestných činů úvěrových podvodů, které trvalo několik let.
- 1. července 2006 nabyl účinnost zákon č. 411/2005 Sb.¹⁴, který kriminalizoval trestný čin řízení motorového vozidla bez řidičského

---

¹⁴ Zákon 411/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb.,

oprávnění a současně upravoval trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství. Tento faktor je jedním ze dvou nejzásadnějších faktorů působící na vývoj kriminality ve sledovaném období let 2003 až 2017. Současně s abnormálním nárůstem tohoto trestného činu, si police polepšila ve statistikách objasněnosti, v případě trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, zjistila policie pachatele přímo na místě.

- Změny trestního zákoníku a trestního řádu v souvislosti se vstupem České republiky do Schengenského prostoru v roce 2007.
- Účinnost nového trestního zákoníku, tj. zákona č. 40/2009 Sb. od 1. ledna 2010 se v policejních statistikách příliš neprojevil. Policie si dokonce zachovala původní metodiku statistického vykazování z roku 1972.
- V roce 2012 začal být zaznamenáván nárůst trestných činů daňových podvodů a nově se začaly objevovat případy zneužití dotací, tj. poškozování finančních zájmů Evropské unie.
- Amnestie prezidenta republiky vyhlášená 1. ledna 2013. Vůbec nejkontroverznější faktor, který měl společně s legislativními změnami v roce 2006 největší dopad na vývoj kriminality v České republice. Amnestie negativně ovlivnila všechny analyzované složky kriminality v roce 2013 snad jen s výjimkou objasněnosti, která tak v letech 2013 a 2014 dosáhla hodnot vysoko nad tehdejší průměr.
- V průběhu celého období bylo provedeno více jak 90 legislativních změn v obchodním a občanském právu, ale i v jiných právních předpisech, především v pojišťovnictví. Tyto změny samozřejmě působí na vývoj kriminality různými způsoby. Dochází ke kriminalizacím, dekriminalizacím různých činů, přesunům různých trestných činů mezi různými druhy

---

o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

kriminality, nebo mohou přispívat k růstu latentní kriminality a snižování kriminality registrované (tento jev je častý například v pojišťovnictví).

- V posledních letech bývá násilná kriminalita ovlivněna jednorázovými masovými akcemi ať už společenského, sportovního, kulturního, nebo jiného charakteru.
- Klesající trend násilné kriminality, je doprovázen jevem vzrůstajícího počtu útoků na seniory a hendikepované osoby, obzvláště alarmující je vzrůstající brutalita provedení násilných činů.

6 Závěr

Kriminalita – termín, jež všichni znají, ale každý si pod ním může představit něco jiného. V sociologickém pojetí je kriminalita velice široký pojem a snaha jej vymezit by byla nad rámec rozsahu této práce. Naproti tomu legální pojetí kriminality, vnímané z trestněprávního úhlu pohledu, je již velmi určité. A právě takovému pojetí kriminality byla věnována tato práce.

Teoretická část se zabývala výkladem pojmů spojených s kriminalitou, věnovala se trestnímu právu v České republice, trestnímu zákoníku, trestné činnosti, trestní odpovědnosti, faktorům způsobujícím kriminalitu, ale také prevenci, kriminální politice nebo politice státu v oblasti vnitřní bezpečnosti. Skrze stav, strukturu a dynamiku kriminality se teoretická část přenesla do problematiky kriminální statistiky.

V praktické části bylo centrum pozornosti zaměřeno na vlastní statistickou analýzu vývoje kriminality v České republice z pohledu jejích dlouhodobých tendencí ve sledovaném období let 2003 až 2017. Dynamika jednotlivých ukazatelů byla zařazena do kontextu faktorů, které je způsobily. Byly vypočítány prognózy pro následující roky 2018 a 2019 u všech analyzovaných ukazatelů. Následovalo hodnocení stavu a vývoje kriminality v České republice.

Vývoj celkové kriminality bez podrobnějšího rozboru působí velice příznivě. Jeho trend má dlouhodobě klesající tendenci. Pokud byla tato tendence narušena, byla následně znovu obnovena, jelikož faktory, jež ji způsobovaly, byly vždy jen dočasné. Dlouhodobá stabilita celkové kriminality však byla zpochybněna při analýze jejích nejvýznamnějších složek. Bylo zjištěno, že jednotlivé druhy kriminalit nemají zdaleka tak stabilní vývoj, jak by se při pohledu na celkovou kriminalitu mohlo zdát.

Bylo tak doporučeno kompetentním orgánům zaměřit svou zvýšenou pozornost problematice násilné kriminality. Její dlouhodobé tendence měly sice klesající trend, ovšem prognózy očekávají možnou stagnaci tohoto vývoje. Navíc v posledních letech byl zaznamenán vzrůstající počet útoků na seniory a hendikepované osoby. Obzvláště alarmující je zaznamenaný růst brutality, který násilnou trestnou činnost doprovází. Je nanejvýš důležité tyto faktory včas podchytit a předejít jejich zvyšujícímu se negativnímu vlivu. Míra násilné kriminality je jistým ukazatelem úspěšnosti úsilí státu a společnosti o kontrolu kriminality. Při vysokém výskytu násilné kriminality dochází ke zpochybnování

práva občanů na osobní bezpečnost a občané ztrácí pocit jistoty. Mohla by tak být negativně narušena kvalita života občana České republiky.

Faktorů působících na kriminalitu je opravdu mnoho. Pohyb české legislativy po roce 1989 je opravdu znatelný a více jak 90 legislativních změn provedených ve sledovaném období let 2003 až 2017 jsou toho důkazem. Mnohé z nich mají přímý vliv na kriminální statistiky. Těmito faktory se práce zabývala také. Pokud by měly být vybrány ty absolutně nejvýraznější, bude mezi nimi dočasná kriminalizace trestného činu řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění v roce 2006 a amnestie prezidenta republiky Václava Klause v roce 2013. Oba tyto faktory z dlouhodobého hlediska působí jako předem nepromyšlené a dostatečně neanalyzované kroky, jež negativním způsobem ovlivnily registrovanou kriminalitu. V případě amnestie prezidenta republiky byly dopady dokonce nad rámec registrované kriminality a zasáhly tak do politických, ekonomických a především do sociálních oblastí.

Nejdůležitější však je skutečnost, že z pohledu registrované kriminality je Česká republika jednou z nejbezpečnějších zemí v Evropě. V roce 2016 byla dle žebříčku Světového indexu míru sestaveném týmem expertů z organizace Institute for Economics and Peace na šesté pozici nejbezpečnějších zemí světa.

7 Seznam použitých zdrojů

- 1) MELOUN, Milan a Jiří MILITKÝ. *Statistická analýza experimentálních dat*. Vyd. 2., upr. a rozš. Praha: Academia, 2004, 953 s. ISBN 80-20012-54-0.
- 2) SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1736-9.
- 3) HINDLS, Richard, Stanislava HRONOVÁ, Jan SEGER a Jakub FISCHER. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007, 418 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- 4) JAKUBEC, Milan. *Stav a vývoj trhu se stavebním spořením v České republice*. Praha, 2016, 66 s. Bakalářská práce. Česká zemědělská univerzita v Praze. Vedoucí práce Marie Prášilová.
- 5) BOUŘA, Václav. *Vybraná témata z kriminologie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007, 105 s. ISBN 978-80-7368-309-2.
- 6) ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha: Armex Publishing, 2004, 146 s. ISBN 80-86795-05-5.
- 7) NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, 527 s. ISBN 978-80-7353-376-8.
- 8) ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie: Díl I. Obecná část*. 2. upr. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 1995, 122 s. ISBN 80-85981-15-7.
- 9) NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Základy kriminologie*. Dotisk. Praha: Karolinum, 1996, 138 s. ISBN 80-7066-821-0.
- 10) *Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník*. Vydání: osmé. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2017. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-47-2.
- 11) KUČHTA, Josef, Jaroslav FENYK, Marek FRYŠŤÁK a Věra KALVODOVÁ. *Hospodářská trestná činnost: Multimediální učební text*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 112 s. ISBN 978-80-210-4256-8.

- 12) GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Trestně právní a správní zodpovědnost. In: GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. *Hasičský záchranný sbor České republiky: Chráníme vaše životy, zdraví a majetek* [online]. Praha, 2018, 2018, s. 18 [cit. 2018-10-26].
Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/trestne-pravni-a-spravni-zodpovednost-pdf.aspx>
- 13) KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005, 544 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4.
- 14) JEDLIČKA, Richard, Petr KLÍMA, Jaroslav KOŤA, Jiří NĚMEC a Jiří PILAŘ. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004, 478 s. ISBN 80-7312-038-0.
- 15) ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie: Díl II. Zvláštní část*. 2. upr. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR, 1996, 189 s. ISBN 80-85981-28-9.
- 16) HICKEY, Eric. *Encyclopedia of murder & violent crime*. 1st. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 2003. ISBN 9780761924371.
- 17) WEISS, Petr a Jaroslav ZVĚŘINA. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 807178558X.
- 18) NOVOTNÝ, Oto. O otázkách hospodářského trestního práva. *Právní praxe: Časopis české justice*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 1997, **45**(6), 376 s. ISSN 1210-0900.
- 19) KAISER, Günther, Fritz SACK, Kerner HANS-JÜRGEN a Fritz SCHELLHOSS. *Kleines kriminologisches Wörterbuch*. 3. C. F. Müller Juristischer Verlag, 1993. ISBN 978-3825212742.
- 20) ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2011, 352 s. ISBN 978-80-7452-005-1.
- 21) CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 167 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-13-X.
- 22) ŠÁMAL, Pavel. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. 1. vyd. Praha:

- C.H. Beck, 2001, 776 s. ISBN 80-7179-493-7.
- 23) PROTIVINSKÝ, Miroslav. K některým aspektům hospodářské kriminality. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Magnet-Press, 2007, 40(2), 11. ISSN 1210-9150.
- 24) KRAUS, Blahoslav. *K současným problémům mládeže*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1990, 93 s. ISBN 80-7012-027-4.
- 25) STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 310 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-66-0.
- 26) MAREŠOVÁ, Alena. *Kriminální recidiva a recidivisté: (charakteristika, projevy, možnosti trestní justice)*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-119-6.
- 27) YOSHIMASU, Shufu a Sadakata KOGI. Études criminologiques et psychiatriques au Japon. *Acta Criminologica*. Université de Montréal, 1969, 2(1), 147-168. ISSN 1718-3243.
- 28) KARABEC, Zdeněk. *Trestní politika a její realizace v oblasti trestní justice*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-071-7.
- 29) MUSIL, Jan. ČSFR usiluje o demokratickou bezpečnostní doktrínu. *Československá kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Magnet, 1991, 24(3), 193-199. ISSN 0862-1969.
- 30) ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 257/2000 Sb. ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). In: *Sbírka zákonů*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2000, ročník 2000, částka 74, číslo 257, s. 3616-3621. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=252/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- 31) ZAPLETAL, Josef. *Prevence kriminality*. 3., přeprac. vyd. Praha: Vydavatelství PA ČR,

2008, 110 s. ISBN 978-80-7251-270-6.

- 32) Pojmy: Bezpečnostní politika státu. *Ministerstvo vnitra České republiky: Efektivní veřejná správa* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, b.r., 2018 [cit. 2018-06-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-politika-statu.aspx>
- 33) TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 216 s. ISBN 978-80-247-2982-4.
- 34) Kriminalita: Statistické přehledy kriminality. *Policie České republiky: Služba veřejnosti a prestižní povolání* [online]. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2018 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
- 35) Pohyb obyvatelstva v Českých zemích 1785–2017: absolutní údaje. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2018 [cit. 2018-06-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61546982/1300701801.xlsx/56c70cff-f5ef-44c8-9c15-d6defb802330?version=1.1>

8 Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1: Trestné činy dle trestního zákoníku.....	84
Příloha 2: Celková kriminalita v absolutních číslech.....	91
Příloha 3: Index kriminality	92
Příloha 4: Objasněnost celkové kriminality	93
Příloha 5: Struktura celkové kriminality	95
Příloha 6: Počet registrovaných případů majetkové kriminality.....	96
Příloha 7: Počet registrovaných případů zbývající kriminality.....	97
Příloha 8: Počet registrovaných případů hospodářské kriminality	98
Příloha 9: Počet registrovaných případů ostatní kriminality.....	99
Příloha 10: Počet registrovaných případů násilné kriminality	100

Hlava I Trestné činy proti životu a zdraví

Díl 1 Trestné činy proti životu

vražda, zabití, vražda novorozeného dítěte matkou, usmrcení z nedbalosti, účast na sebevraždě

Díl 2 Trestné činy proti zdraví

těžké ublížení na zdraví, ublížení na zdraví, ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, ublížení na zdraví z nedbalosti

Díl 3 Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

mučení a jiné nelidské a kruté zacházení, neposkytnutí pomoci, neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku, šíření nakažlivé lidské nemoci, šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti, ohrožení pohlavní nemocí, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty, ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti, rvačka

Díl 4 Trestné činy proti těhotenství ženy

nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy, nedovolené přerušování těhotenství se souhlasem těhotné ženy, pomoc těhotné ženě k umělému přerušování těhotenství, svádění těhotné ženy k umělému přerušování těhotenství

Díl 5 Trestné činy související s neoprávněným nakládáním s lidskými tkáněmi a orgány, lidským embryem a lidským genomem

neoprávněné odebrání tkání a orgánů, nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány, odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu, nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem

Hlava II Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

Díl 1 Trestné činy proti svobodě

obchodování s lidmi, svěření dítěte do moci jiného, zbavení osobní svobody, omezování osobní svobody, zavlčení, loupež, braní rukojmí, vydírání, omezování svobody vyznání, útisk, porušování domovní svobody, porušování svobody sdružování a shromažďování

Díl 2 Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

neoprávněné nakládání s osobními údaji, poškození cizích práv, porušení tajemství dopravovaných zpráv, porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, pomluva

Hlava III Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, kuplířství, prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, účast na pornografickém představení, navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Hlava IV Trestné činy proti rodině a dětem

dvojí manželství, opuštění dítěte svěřené osoby, zanedbání povinné výživy, zvláštní ustanovení o trestání, zvláštní ustanovení o účinné lítosti, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí, únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou, ohrožování výchovy dítěte, svádění k pohlavnímu styku, beztrestnost dítěte, podání alkoholu dítěti

Hlava V Trestné činy proti majetku

krádež, zpronevěra, neoprávněné užívání cizí věci, neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru, podvod, pojistný podvod, úvěrový podvod, dotační podvod, provozování nepoctivých her a sázek, podílnictví, podílnictví z nedbalosti, legalizace výnosů z trestné činnosti, legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti, lichva, zatajení věci, porušení povinnosti při správě cizího majetku, porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti, poškození věřitele, zvýhodnění věřitele, způsobení úpadku, porušení povinnosti v insolvenčním řízení, pletichy v insolvenčním řízení, porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, poškození cizí věci, zneužívání vlastnictví, neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat, poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

Hlava VI Trestné činy hospodářské

Díl 1 Trestné činy proti měně a platebním prostředkům

padělání a pozměnění peněz, neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, udávání padělaných a pozměněných peněz, výroba

a držení padělatelského náčiní, neoprávněná výroba peněz, ohrožování oběhu tuzemských peněz

Díl 2 Trestné činy daňové, poplatkové a devizové

zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení, porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží, padělání a pozměnění předmětů k označení zboží pro daňové účely a předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti, padělání a pozměnění známek, ohrožení devizového hospodářství

Díl 3 Trestné činy proti závažným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou

porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, neoprávněné vydání cenného papíru, manipulace s kurzem investičních nástrojů, neoprávněné podnikání, neoprávněné provozování hazardní hry, poškozování spotřebitele, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, zneužití informace v obchodním styku, zneužití postavení v obchodním styku, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, pletichy při veřejné dražbě, vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy, poškození finančních zájmů Evropské unie, porušení předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou, porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití, porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití, zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití, provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence, porušení povinností v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem, zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem

Díl 4 Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu

porušení práv k ochranné známce a jiným označením, porušení chráněných průmyslových práv, porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, padělání a napodobení díla výtvarného umění

Hlava VII Trestné činy obecně nebezpečné

Díl 1 Trestné činy obecně ohrožující

obecné ohrožení, obecné ohrožení z nedbalosti, ohrožení pod vlivem návykové látky, porušení povinností při hrozivé tísni, poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení, poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení z nedbalosti, poškození geodetického bodu, nedovolené ozbrojování, vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků, nedovolená výroba a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky, nedovolená výroba a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu, nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu, šíření toxikomanie, výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem,

Díl 2 Trestné činy ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu

získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou, ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla, zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny

Hlava VIII Trestné činy proti životnímu prostředí

poškození a ohrožení životního prostředí, poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti, poškození vodního zdroje, poškození lesa, neoprávněné vypuštění znečišťujících látek, neoprávněné nakládání s odpady, neoprávněná výroba a jiné nakládání s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu, neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami, neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti, poškození chráněných částí přírody, týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti, pytláctví, neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňující užitek hospodářských zvířat, šíření nakažlivé nemoci zvířat, šíření nakažlivé nemoci a škůdce užitkových rostlin

Hlava IX Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci

Díl 1 Trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace

vlastizrada, rozvracení republiky, teroristický útok, teror, účast na teroristické skupině, beztrestnost agenta, financování terorismu, podpora a propagace

terorismu, vyhrožování teroristickým trestným činem, sabotáž, zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace

Díl 2 Trestné činy proti bezpečnosti České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace

vyzvědačství, ohrožení utajované informace, ohrožení utajované informace z nedbalosti

Díl 3 Trestné činy proti obraně státu

spolupráce s nepřítelem, válečná zrada, služba v cizích ozbrojených silách, porušení osobní a věcné povinnosti pro obranu státu

Hlava X Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Díl 1 Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

násilí proti orgánu veřejné moci, vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci, násilí proti úřední osobě, vyhrožování s cílem působit na úřední osobu, přisvojení pravomoci úřadu

Díl 2 Trestné činy úředních osob

zneužití pravomoci úřední osoby, maření úkolu úřední osoby z nedbalosti

Díl 3 Úplatkářství

přijetí úplatku, podplacení, nepřímé úplatkářství

Díl 4 Jiná rušení činnosti orgánu výkonné moci

zasahování do nezávislosti soudu, pohrdávání soudem, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, osvobození vězně, násilné překročení státní hranice, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice, napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky, neoprávněné zaměstnávání cizinců, porušení předpisů o mezinárodních letech, vzpoura vězňů, křivé obvinění, křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek, křivé tlumočení, padělání a pozměnění veřejné listiny, nedovolená výroba a držení pečidla státní pečeti a úředního razítka, padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu, maření přípravy a průběhu voleb a referenda

Díl 5 Trestné činy narušující soužití lidí

násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

Díl 6 Jiná rušení veřejného pořádku

šíření poplašné zprávy, výtržnictví, hanobení lidských ostatků, opilství

Díl 7 Organizovaná zločinecká skupina

účast na organizované zločinecké skupině, beztrestnost agenta

Díl 8 Některé další formy trestné součinnosti

podněcování k trestnému činu, schvalování trestného činu, nadřívání, nepřekážení trestného činu, neoznámení trestného činu

Hlava XI Trestné činy proti branné povinnosti

maření způsobilosti k službě, neplnění odvodní povinnosti, obcházení branné povinnosti, nenastoupení služby v ozbrojených silách, nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách, nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách v nedbalosti

Hlava XII Trestné činy vojenské

Díl 1 Trestné činy proti vojenské podřízenosti a vojenské cti

neuposlechnutí rozkazu, neuposlechnutí rozkazu z nedbalosti, zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti, urážka mezi vojáky, urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůzkou násilí, urážka vojáky stejné hodnosti násilím nebo pohrůzkou násilí, násilí vůči nadřízenému, porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti, porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností

Díl 2 Trestné činy proti povinnosti konat vojenskou službu

vyhýbání se výkonu služby, vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti, zběhnutí, svémocné odloučení

Díl 3 Trestné činy proti povinnostem strážní, dozorčí nebo jiné služby

vyhýbání se výkonu strážní, dozorčí nebo jiné služby, porušení povinností strážní služby, porušení povinností dozorčí nebo jiné služby, porušení povinností služby při obraně vzdušného prostoru

Díl 4 Trestné činy ohrožující bojeschopnost ozbrojených sil

ohrožování morálního stavu vojáků, porušení služební povinnosti vojáka, zbabělost před nepřítelem, nesplnění bojového úkolu, opuštění vojenského materiálu, vydání vojáků a vojenského materiálu nepříteli

Díl 5 Trestné činy proti služebním povinnostem příslušníků bezpečnostních sborů

porušení služební povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru

Hlava XIII Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

Díl 1 Trestné činy proti lidskosti

genocidium, útok proti lidskosti, apartheid a diskriminace skupiny lidí, založení podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka, popírání zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

Díl 2 Trestné činy proti míru a válečné trestné činy

agrese, příprava útočné války, podněcování útočné války, styky ohrožující mír, porušení mezinárodních sankcí, použití zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje, válečná krutost, perzekuce obyvatelstva, plenění v prostoru válečných operací, zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků, zneužití vlajky a příměří, ublížení parlamentáři

Díl 3 Společné ustanovení

odpovědnost nadřízeného

Příloha 2: Celková kriminalita v absolutních číslech

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	357 740			
2004	2	351 629	-6 111	98,29%	-1,71%
2005	3	344 060	-7 569	97,85%	-2,15%
2006	4	336 446	-7 614	97,79%	-2,21%
2007	5	357 391	20 945	106,23%	6,23%
2008	6	343 799	-13 592	96,20%	-3,80%
2009	7	332 829	-10 970	96,81%	-3,19%
2010	8	313 387	-19 442	94,16%	-5,84%
2011	9	317 177	3 790	101,21%	1,21%
2012	10	304 528	-12 649	96,01%	-3,99%
2013	11	325 366	20 838	106,84%	6,84%
2014	12	288 660	-36 706	88,72%	-11,28%
2015	13	247 628	-41 032	85,79%	-14,21%
2016	14	218 162	-29 466	88,10%	-11,90%
2017	15	202 303	-15 859	92,73%	-7,27%
Součet	x	4 641 105	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 0,96010067$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = -11102,64286$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 311505,9643$$

Průměr

$$309407$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Vývoj počtu obyvatel; celkové kriminality; indexu kriminality

Rok	t	Počet obyvatel	Kriminalita	Index kriminality
2003	1	10 201 651	357 740	3 506,69
2004	2	10 206 923	351 629	3 445,00
2005	3	10 234 092	344 060	3 361,90
2006	4	10 266 646	336 446	3 277,08
2007	5	10 322 689	357 391	3 462,19
2008	6	10 429 692	343 799	3 296,35
2009	7	10 491 492	332 829	3 172,37
2010	8	10 517 247	313 387	2 979,74
2011	9	10 496 672	317 177	3 021,69
2012	10	10 509 286	304 528	2 897,70
2013	11	10 510 719	325 366	3 095,56
2014	12	10 524 783	288 660	2 742,67
2015	13	10 542 942	247 628	2 348,76
2016	14	10 565 284	218 162	2 064,89
2017	15	10 589 526	202 303	1 910,41

Zdroj: (35), (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Index krim. y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	3 506,69			
2004	2	3 445,00	-61,68	98,24%	-1,76%
2005	3	3 361,90	-83,10	97,59%	-2,41%
2006	4	3 277,08	-84,82	97,48%	-2,52%
2007	5	3 462,19	185,11	105,65%	5,65%
2008	6	3 296,35	-165,84	95,21%	-4,79%
2009	7	3 172,37	-123,98	96,24%	-3,76%
2010	8	2 979,74	-192,63	93,93%	-6,07%
2011	9	3 021,69	41,95	101,41%	1,41%
2012	10	2 897,70	-123,99	95,90%	-4,10%
2013	11	3 095,56	197,86	106,83%	6,83%
2014	12	2 742,67	-352,89	88,60%	-11,40%
2015	13	2 348,76	-393,91	85,64%	-14,36%
2016	14	2 064,89	-283,86	87,91%	-12,09%
2017	15	1 910,41	-154,49	92,52%	-7,48%
Součet	x	44 583	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 0,95754501$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = -114,0200524$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 2991,032946$$

Průměr

$$2972,200545$$

Vlastní zpracování

Příloha 4: Objasněnost celkové kriminality

Vývoj cel.kriminality; objasněnosti; dodatečné objasněnosti

Rok	Zjištěno	Objasněno	Dodatečně	ObjasněnoC	Obj%
2003	357 740	135 581	8 073	143 654	40,16%
2004	351 629	134 444	6 456	140 900	40,07%
2005	344 060	135 281	6 213	141 494	41,12%
2006	336 446	133 695	6 356	140 051	41,63%
2007	357 391	138 852	6 919	145 771	40,79%
2008	343 799	127 906	10 692	138 598	40,31%
2009	332 829	127 604	14 021	141 625	42,55%
2010	313 387	117 685	13 059	130 744	41,72%
2011	317 177	122 238	12 930	135 168	42,62%
2012	304 528	120 168	13 205	133 373	43,80%
2013	325 366	129 182	13 025	142 207	43,71%
2014	288 660	126 239	15 097	141 336	48,96%
2015	247 628	112 141	13 942	126 083	50,92%
2016	218 162	101 678	14 439	116 117	53,23%
2017	202 303	94 890	13 030	107 920	53,35%

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	143 654			
2004	2	140 900	-2 754	98,08%	-1,92%
2005	3	141 494	594	100,42%	0,42%
2006	4	140 051	-1 443	98,98%	-1,02%
2007	5	145 771	5 720	104,08%	4,08%
2008	6	138 598	-7 173	95,08%	-4,92%
2009	7	141 625	3 027	102,18%	2,18%
2010	8	130 744	-10 881	92,32%	-7,68%
2011	9	135 168	4 424	103,38%	3,38%
2012	10	133 373	-1 795	98,67%	-1,33%
2013	11	142 207	8 834	106,62%	6,62%
2014	12	141 336	-871	99,39%	-0,61%
2015	13	126 083	-15 253	89,21%	-10,79%
2016	14	116 117	-9 966	92,10%	-7,90%
2017	15	107 920	-8 197	92,94%	-7,06%
Součet	x	2 025 041	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 0,979777459$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = -2552,428571$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 135661$$

Průměr

$$135002,7333$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	% y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	40,16			
2004	2	40,07	-0,09	99,78%	-0,22%
2005	3	41,12	1,05	102,63%	2,63%
2006	4	41,63	0,50	101,22%	1,22%
2007	5	40,79	-0,84	97,98%	-2,02%
2008	6	40,31	-0,47	98,84%	-1,16%
2009	7	42,55	2,24	105,55%	5,55%
2010	8	41,72	-0,83	98,04%	-1,96%
2011	9	42,62	0,90	102,15%	2,15%
2012	10	43,80	1,18	102,77%	2,77%
2013	11	43,71	-0,09	99,79%	-0,21%
2014	12	48,96	5,26	112,03%	12,03%
2015	13	50,92	1,95	103,99%	3,99%
2016	14	53,23	2,31	104,53%	4,53%
2017	15	53,35	0,12	100,23%	0,23%
Součet	x	664,92	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 1,020487208$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = 0,941837428$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 44,15504202$$

Průměr

$$44,32823002$$

Vlastní zpracování

Příloha 5: Struktura celkové kriminality

Struktura kriminality - počty registrovaných případů kriminality

Rok	Násilná kriminalita	Mravnostní kriminalita	Majetková kriminalita	Ostatní kriminalita	Zbývající kriminalita	Hospodářská kriminalita	Vojenské a protiústavní činy	Celková kriminalita
2003	22 358	1 898	253 372	23 183	23 455	31 451	2 023	357 740
2004	23 579	1 909	243 808	23 894	24 039	33 464	936	351 629
2005	21 684	1 849	229 279	24 692	22 585	43 882	89	344 060
2006	19 171	1 615	221 707	20 878	33 541	39 473	61	336 446
2007	19 551	1 689	228 266	18 795	51 061	37 981	48	357 391
2008	17 875	1 680	219 347	18 861	53 524	32 474	38	343 799
2009	16 887	1 730	212 168	19 190	53 056	29 774	24	332 829
2010	18 073	1 811	203 717	25 437	35 960	28 371	18	313 387
2011	19 409	2 086	203 675	27 787	35 984	28 216	20	317 177
2012	18 358	1 981	194 970	27 140	34 434	27 633	12	304 528
2013	18 689	2 109	209 351	30 316	34 522	30 376	3	325 366
2014	16 949	2 205	173 611	29 729	35 431	30 731	4	288 660
2015	15 669	2 256	139 092	27 340	32 646	30 616	9	247 628
2016	14 233	2 241	118 082	26 058	29 233	28 306	9	218 162
2017	13 672	2 363	108 497	25 635	25 829	26 294	13	202 303
Celkem	276 157	29 422	2 958 942	368 935	525 300	479 042	3 307	4 641 105

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	253 372			
2004	2	243 808	-9 564	96,23%	-3,77%
2005	3	229 279	-14 529	94,04%	-5,96%
2006	4	221 707	-7 572	96,70%	-3,30%
2007	5	228 266	6 559	102,96%	2,96%
2008	6	219 347	-8 919	96,09%	-3,91%
2009	7	212 168	-7 179	96,73%	-3,27%
2010	8	203 717	-8 451	96,02%	-3,98%
2011	9	203 675	-42	99,98%	-0,02%
2012	10	194 970	-8 705	95,73%	-4,27%
2013	11	209 351	14 381	107,38%	7,38%
2014	12	173 611	-35 740	82,93%	-17,07%
2015	13	139 092	-34 519	80,12%	-19,88%
2016	14	118 082	-21 010	84,89%	-15,11%
2017	15	108 497	-9 585	91,88%	-8,12%
Součet	x	2 958 942	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 0,941217377$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = -10348,21429$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 198429,1071$$

Průměr

$$197262,8$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	23 455			
2004	2	24 039	584	102,49%	2,49%
2005	3	22 585	-1 454	93,95%	-6,05%
2006	4	33 541	10 956	148,51%	48,51%
2007	5	51 061	17 520	152,23%	52,23%
2008	6	53 524	2 463	104,82%	4,82%
2009	7	53 056	-468	99,13%	-0,87%
2010	8	35 960	-17 096	67,78%	-32,22%
2011	9	35 984	24	100,07%	0,07%
2012	10	34 434	-1 550	95,69%	-4,31%
2013	11	34 522	88	100,26%	0,26%
2014	12	35 431	909	102,63%	2,63%
2015	13	32 646	-2 785	92,14%	-7,86%
2016	14	29 233	-3 413	89,55%	-10,45%
2017	15	25 829	-3 404	88,36%	-11,64%
Součet	x	525 300	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 1,006910497$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = 169,5714286$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 35761,28571$$

Průměr

$$35020$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Příloha 8: Počet registrovaných případů hospodářské kriminality

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	31 451			
2004	2	33 464	2 013	106,40%	6,40%
2005	3	43 882	10 418	131,13%	31,13%
2006	4	39 473	-4 409	89,95%	-10,05%
2007	5	37 981	-1 492	96,22%	-3,78%
2008	6	32 474	-5 507	85,50%	-14,50%
2009	7	29 774	-2 700	91,69%	-8,31%
2010	8	28 371	-1 403	95,29%	-4,71%
2011	9	28 216	-155	99,45%	-0,55%
2012	10	27 633	-583	97,93%	-2,07%
2013	11	30 376	2 743	109,93%	9,93%
2014	12	30 731	355	101,17%	1,17%
2015	13	30 616	-115	99,63%	-0,37%
2016	14	28 306	-2 310	92,45%	-7,55%
2017	15	26 294	-2 012	92,89%	-7,11%
Součet	x	479 042	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 0,987289329$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = -368,3571429$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 32154,96429$$

Průměr

$$31936,13333$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	23 183			
2004	2	23 894	711	103,07%	3,07%
2005	3	24 692	798	103,34%	3,34%
2006	4	20 878	-3 814	84,55%	-15,45%
2007	5	18 795	-2 083	90,02%	-9,98%
2008	6	18 861	66	100,35%	0,35%
2009	7	19 190	329	101,74%	1,74%
2010	8	25 437	6 247	132,55%	32,55%
2011	9	27 787	2 350	109,24%	9,24%
2012	10	27 140	-647	97,67%	-2,33%
2013	11	30 316	3 176	111,70%	11,70%
2014	12	29 729	-587	98,06%	-1,94%
2015	13	27 340	-2 389	91,96%	-8,04%
2016	14	26 058	-1 282	95,31%	-4,69%
2017	15	25 635	-423	98,38%	-1,62%
Součet	x	368 935	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 1,00720723$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = 175,1428571$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 24609$$

Průměr

$$24595,66667$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování

Elementární charakteristiky časových řad

Rok	t	Počet y_t	1. diference dy_t	Tempo růstu k_t	Tempo přírůstků
2003	1	22 358			
2004	2	23 579	1 221	105,46%	5,46%
2005	3	21 684	-1 895	91,96%	-8,04%
2006	4	19 171	-2 513	88,41%	-11,59%
2007	5	19 551	380	101,98%	1,98%
2008	6	17 875	-1 676	91,43%	-8,57%
2009	7	16 887	-988	94,47%	-5,53%
2010	8	18 073	1 186	107,02%	7,02%
2011	9	19 409	1 336	107,39%	7,39%
2012	10	18 358	-1 051	94,58%	-5,42%
2013	11	18 689	331	101,80%	1,80%
2014	12	16 949	-1 740	90,69%	-9,31%
2015	13	15 669	-1 280	92,45%	-7,55%
2016	14	14 233	-1 436	90,84%	-9,16%
2017	15	13 672	-561	96,06%	-3,94%
Součet	x	276 157	x	x	x

Průměrný koeficient růstu

$$\bar{k} = 0,965478913$$

Průměrný absolutní přírůstek

$$\bar{\Delta} = -620,4285714$$

Chronologický průměr

$$\bar{y} = 18438,71429$$

Průměr

$$18410,46667$$

Zdroj: (34), vlastní zpracování